

Vpl. Pyhäjärvi

Torstai 20. syyskuuta 2018

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 9 63. vuosikerta

Kasvitieteellisiä kokeiluja Pyhäjärvellä on tehty jo vuosikymmenten takaa

Osa matkalaisista lähdössä arboretumkiellokselle Pietarin kasvitieteellisen puutarhan johtajan Gennady Firsovin ja tutkija Alexander Khmarikin (valkoinen paita) kanssa. SIVUT 6-7.

106-vuotias
kerto
Taubilan
muistojaan

SIVU 4

Kukot yhdessä retkellä

Bengtskäriin rantautuessa piti varautua sateen ripsutteluun. Pian sää selkeni. Kuva: Heikki Honkala.

Sukuseurojen matkoja, SIVUT 8-9

Vpl. Pyhäjärvi-juhlat
Huittisissa
21. heinäkuuta 2019

20. syyskuuta 2018

Pakko tunnustaa

Vpl Pyhäjärvi-lehden pääkirjoitusten tekovuorot jaetaan hallituksen kokouksessa pari kertaa vuodessa. Viime lehden kirjoituksen laati Kirsti Naskali. Tunnustan, että olisi ollut minun vuoroni. Paperien järjestyksessä pitäminen ei ole vahvimpiä puoliani, ei tavaroidenkaan. Muistin, että vuoro varmaan lähenee, mutta olin jo lähtenyt Yamaha Super Tenerellä kohti lounaista Suomea, kun päätoimittaja muistutti. En voinut mitään, aikataulu oli tiukka. Marjo lohdutti asian järjestyvän, ja niin se järjestyikin. Minua nolotti. Joskus on melkein valmiina tai ainakin mielessä runko, aihe tai useampiakin. Nyt ei ollut, eikä nykyajan kirjoitusvälineitäkään mukana.

Mutta siitä Yamahan ajelusta. Aika pitkäänkin, siis monena kesänä, olen lähtenyt muutaman päivän ajoretkelle tietämättä lähtiessäni, mihin menisin. Nyt keula kääntyi lounaaseen. Ihmeellisellä tavalla Äetsän paikkeilla maisema muuttuu tasaisemmaksi. Alkaa seutu, missä maata voi todella viljellä tuloksellisesti. Jos ajetaan Huittisista Turkuun päin, maisemaa voisi joku moittia yksitoikkoiseksi. Karjalaisjuuriselle maanviljelijä-pyörämiehelle se ei ole koskaan sellaista. Yhtä mittaa, tasaisesti näkee talouskeskukset, joiden voi ajatella syntyneen maanhankintalain perusteella sotien jälkeen. Aina välillä musta-punainen isännänviiri vahvistaa epäilyn. Maatalous muuttaa rakenteita, aina eivät pellot ole enää kylvetyt omin voimin, ne on myyty tai vuokrattu. Talouskeskukset ovat silti hoidetun ja siistin näköisiä. Siirtoväki on jättänyt lähes koko Suomen alueelle omanlaisensa säävytyksen. Kaikki eivät tätä enää huomaa, mutta heimoveljet tietävät.

Nyt ajauduin yrittämään saariston rengastienä tunnettua reittiä myötöpäivään. Tällä kertaa onnistuin, ainakaan kahdella edellisellä kerralla en. Netistä tutkimalla on hyvin vaikeaa selvittää lauttojen kulkeutumista. Muut välit ovat yhteiskunnan hoitamia, mutta Houtskararin ja Iniön väli yksityisen yhtiön maksullinen, vain kesäaikana liikennöitävä reitti. Tämä on vaikea selvittää.

Nauvo-Korppoo-Houtskari-Iniö-Kustavi. Sellainen on reitti. Enää ei pysty erottamaan, onko joku talouskeskus siirtoväen pystyttämä. Ihme kyllä, maata viljellään joka saarella. Tässä maalaispyöräilijä tekee jälleen tärkeän huomion. Saarilla on mukavaa vieraila ja katsella maisemia, mutta enpä asuisi ja ainakaan viljelijä maata siellä mistään hinnasta! Kun puimurin hihna rapsahtaa tai traktori tarvitsee jotain, saan Nokialla avun nopeasti Häijästä tai Tampereelta. Kun saaristossa tapahtuisi vastaavaa, on odotettava monet lossit. Matkaa ei mitattaisi kilometreissä, vaan tunneissa. Houtskari-Iniö -lautta on jo lopettanut liikennöinnin. Jos asuu Iniössä, pitää jo asioida Kustavin suuntaan. Jos koti on Houskarissa, asiointisuunta on nyt Korppoo-Nauvo-Parainen-Turku.

Monimuotoinen ja kaunis on tämä kotimaamme. Meille suomalaisille kaikkein paras, rakastamisen ja puolustamisen arvoinen. Yksinkertainen matkailu vahvistaa kiintymystä omaan asuinseutuun ja antaa ajatuksia siirtoväen ihmeellisiin vaiheisiin.

Omaansa ei pidä kehua, mutta muuten olen sitä mieltä, että pystyssä istuttava Super Tenere tai vastaavan tyyppinen pyörä on oivallinen kulkuväline,

jos laukkuvarustus on riittävä. Ainakin niin kauan, kun sen päälle jaksaa ponkaista. Miettimistä on vain siinä, että pyöräilyäkin on enemmän takana kuin edessä.

ESKO PULAKKA

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallintoneuvoston puheenjohtaja

Karonkassa annettiin kiitosta Pyhäjärvi-juhlien järjestäjille

Kuvan henkilöt ovat vasemmalta oikealle: Pertti Hakanen, Liisa Hällström, Sinikka Pusa, Maija Penttala, Marjatta Tenkanen, Tuula Mikola, Eeva Ukkonen, Taimi Bergendahl, Tapani Jokiranta, Seppo Ruuti, Yrjö S. Kaasalainen, Hilikka Ruuti, Kaarlo Vehkala, Tarmo Vajavaara, Pekka Kekki. Kuva: Kirsti Naskali.

Tämän kesän Vpl. Pyhäjärvi-juhlien järjestelytoimikunnan jäseniä ja talkoolaisia kokoontui elokuisena ilta-päivänä muistelemaan juhlia ja käymään läpi palautetta Harjavaltaan Kokemäenjoen rantaan Uotilan-törmän saunalle.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön edustajina olivat mukana säätiön hallituksen puheenjohtaja **Pertti Hakanen** ja säätiön asiamies **Kirsti Naskali**. Ilta-päivä oli tälle kesälle tyypillisesti kaunis ja lämmin. Hellekesän kuivuus näkyi joen rannassa, moni laiturit oli jäänyt kuivalle maalle.

Aluksi **Pekka Kekki** esitteli kokoontumispaikan ja kertoi sen historiasta. Pertti Hakanen kiitti kaikkia juhla-järjestelyihin osallistuneita hyvistä juhlista. Juhlat ovat saaneet kautta

linjan kiitosta. Tietysti aina on myös jotain kehitettävää, ja palautteet yritetään ottaa huomioon seuraavien juhlien järjestelyissä.

Juhlatoimikunnan puheenjohtajana toimineen Harjavallan Karjalaseuran puheenjohtaja **Yrjö S. Kaasalainen** kokeneisuus oli erinomaisena apuna juhlien järjestelyissä. Yrjö on Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön edellisellä hallituksen puheenjohtajana ollut mukana monen juhlan juhlatomikunnassa. Pertti kuitenkin muistutti myös, että kaikkien järjestelyihin osallistuneiden panos oli tärkeä juhlien onnistumiselle. Kaikki tekivät töitä voimiaan säästämättä ja olivat innolla mukana.

Pertti Hakanen on Karjalan Liiton puheenjohtajana ollut tänä kesänäkin mukana useilla karjalaisilla pi-

täjäjuhlilla. Hän kertoi, että vaikka kaikkien pitäjäjuhlien kulku ja ohjelma on samantyyppinen, jokaisella pitäjällä on myös omia perinteitä, joista pidetään joskus hyvin tiukasti kiinni, mutta aina myös juhlapaikkakunta tuo juhliin omat piirteensä ja hyvä niin.

Juhlien ohjelmassa hengellinen osuus on tärkeä, samoin aika vapaalle seurustelulle. Veteraanisukupolvien mukanaolo ja kunioittaminen ovat myös tärkeä ja oleellinen osa juhlia.

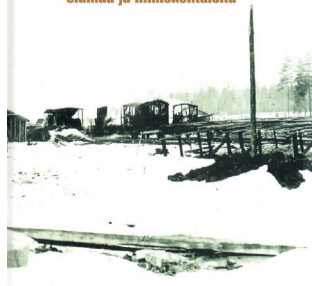
Näissä Harjavallan juhlissa perinteitä edusti mm. juhlamessun alkusoittona esitetty Pyhäaamun rauha, joka on usein kuultu Vpl. Pyhäjärvi-juhlilla, samoin kuin Kaiun muistoviesti. Vahinko, ettei viestissä ollut osallistujia enempää kuin

yksi joukkue. Paikallisuutta edusti mm. paikallisin voimin toteutettu erinomainen musiikkiohjelma.

On tärkeää, että juhla-perinne ei katkea, vaan vuosittain pyhäjärveläisillä ja pyhäjärveläistaustaisilla on mahdollisuus kokoontua ja tavata toisiaan. Pertti Hakanen päätti puheenvuoronsa vammalalaisen lentopallojoukkueen tunnuslauseeseen ”ei oo mua, vaan on me” ja saman asian karjalaiseen tapaan ilmaisi Yrjö S. Kaasalainen heinäkuun Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä **Nestori Kaasalaisen** sanontaa käyttäen ”sie, mie ja myö yhes”.

KIRSTI NASKALI

SUVANNON SEUTU
1917-1921
elämää ja ihmiskohtaloita

Hanki historiaa kertova teos, tämä on myös arvokas lahja!

Elämää ja ihmiskohtaloita vuosilta 1917-1921

Läpileikkaus Vpl. Pyhäjärven kunnallishallinnosta

Ajatellessamme, kuinka näkyvä ja keskeinen on kunta kaikkine laitoksineen, toimistoineen ja virkailijoineen nykyisessä yhteiskunnassamme, on ihmeteltävää todeta, että keskitetty kunnallishallinto ei kuitenkaan ole maassamme vielä kovinkaan vanha.

Tosin maamme asukkailla on ollut jo vanhaa mahdollisuus osallistua paikallisten oikeus- ja hallintoasiain hoitoon kansankokouksissa eli käräjissä, jotka pidettiin taivasalla, usein jonkin pyhän paikan läheisyydessä. Vanhimmat olivat kokouksen johtajina, ja usein arpakin saivat niissä lausua ratkaisevan sanan.

Käkisalmen läänin vanhoista oloista ei yleensä paljon tiedetä. Novgorodilaisajan paikallishallinnossa oli starosta-järjestelmä käytännössä. Sitten käsiteltiin asioita kirkkopitäjittäin toimivissa pitäjänkäräjissä. Yhteys kirkollisen elämän ja maallisen asiain hoidon välillä säilyi kauan.

Käräjät alkoivat 1600-luvulla muuttua puhtaiksi oikeusinstansseiksi ja menettää hallintotehtäviään. Niiden tilalle paikallishallinnon elimiksi tulivat jo keskiajalta juurensa juontavat pitäjän- eli kirkonkokoukset.

Tiedämme, että Pyhäjärven seurakunnan syntyvuodeksi katsotaan vuosi 1632. Pyhäjärven (nimismiehen) pitäjä mainitaan jo v. 1616. Se on syntynyt joko silloin tai edellisellä vuonna, sillä v. 1614 se vielä kuului Sakkulan pitäjään.

Varsinaisten kirkollisten asiain lisäksi edellämaitsemiani pitäjänkokoukset, joiden itseoikeutettuna puheenjohtajana toimi seurakunnan kirkkoherra, saivat lukuisen joukon puhtaasti maallisia asioita hoidettavakseen: köyhäinhoito, terveydenhuolto, kyttyvelvollisuuden jako, teiden ja siltojen kunnan huoltaminen. Kirkkoherat alkoivat valittaa työtaakan liiallisuutta. Varsinkin v. 1852 annettu köyhäinhoitoasetus antoi uusia velvollisuuksia ja vuoden 1858 kansakouluasetus toi eteen suuritöisiä ja kustannuksia vaativia näkymiä.

Näin ollen on pidettävä suurena edistysaskeleena v:n 1865 kunnallisetusta, jolla maallinen ja kirkollinen itsehallinto erotettiin toisistaan. Näin ja vasta nyt syntyivät kunnat.

On merkillepantavaa, että maalaiskansa oli tähän uudistukseen ja sen kanssa kulkeviin moniin suuriin

asioihin nähden epäilevällä, jopa kielteisellä kannalla.

On tietenkin luonnollista, että aluksi haparoitiin, ei oltu selvillä asetuksen periaatteista, ja kuluikin aikaa ennen kuin yleensä päästiin selville, että kunta ja seurakunta ovat kaksi aivan eri tekijää sekä mikä kuului kuntakokouksen, kunnallislautakunnan ja kunnan virkailijoiden toimivaltaan. Vanhoillinen kansa pyrki aina pitämään vanhaa järjestelmää uutta parempana. Mutta vähitellen totuttiin uuteen, virheet vähenevät ja työ neuvoi tekijänsä.

Näin alkoi kuntakokousten aika. Puhe- ja äänivalta oli jokaisella hyvämaineisella täysivaltaisella kuntalaisella, jolla ei ollut velkainakaan enemmän kuin edellisen vuoden kunnanmaksut.

Toimeenpanevana elimenä oli kunnallislautakunta. Siihen kuului esimies, variamies ja vähintään n viisi jäsentä ja varajäsentä.

Kunnallisetuksen antamisesta kului useita vuosia ennen kuin Pyhäjärvellä päästiin alkuun. Tarvittiin läänin kuvernöörin käynti paikkakunnalla, ennen kuin asiat alkoivat luistaa. Kuvernöörinä oli Oker-Blom.

Pyhäjärven aikaisempien kunnallisten olojen tutkimista häntä suuresti vanhan arkiston puute. Se näet tuhoutui kunnantalon palossa 1919. (Muistan hyvin tuon kesäisen aamun, kun ylösnoustuani havaitsin, että kunnantalosta oli enää vain savuavat rauniot jäljellä.) Pyhäjärven seurakunnan arkistosta, varsinkin eräistä vanhoista kuulutuskirjoista olen kuitenkin löytänyt paljon kuntaakin koskevia tietoja.

Kunnanhallituksen asettamista puuhattiin kesällä 1871. Elokuun 6. p:nä oli kirkossa kuulutus: ”Tästä päivästä kahden viikon perästä pidetään pitäjän kokous Kunnan hallituksen asettamisesta tähän pitäjään.” Näin myös tapahtui.

Vt. kirkkoherra A.Siren näyttää tulleen sen ensimmäiseksi esimieheksi. Hän näet pyysi eroa toimesta 1872. Eroa ei ole myönnetty, koska hän vielä – kansakoulun arkiston mukaan – antoi kunnan esimiehen ominaisuudessa vastauksen eräseen valitukseen. Syksyllä samana vuonna valittiin kuntakokouksen esimieheksi mv. Mannu Toiviainen Kostermaasta. Varsin pian siis Pyhäjärven kunnanhallituksen asettamisen jälkeen Toiviaisten suku tarttui kunnan ohjiin, ja pieniä väliaikoja lukuunottamatta, pysyi saman suvun jäseniä hallinnossa kunnan lopettamiseen saakka.

Kuntakokouksen pu-

heenjohtajan tärkeässä tehtävässä toimivat sitten koulumestari Häsä, opettaja Auvinen (Pyhäjärven ensimmäinen kansakoulunopettaja), kappalainen Brummer, mv. Juho Pusa Pyhäkylästä, hovinhoitaja Francke, lukkariksi Mansnerus, kappalainen Bergström (Vuorivirta), mv. Heikki Savolainen Pyhäkylästä, mv. Pusa uudelleen, opettaja Matti Toiviainen. Sitten tulikin kunnanvaltuuston aika ja manttaalikunnan puheenjohtajina olivat mv. Juho Herra, kauppias Juho Pohjalainen ja mv. Jalmari Pusa.

Kunnallislautakunta oli myös alkanut toimia samoihin aikoihin, sillä se kutsuttiin 24.9.1871 ottamaan vaivauskassa haltuunsa. ”Koska kukaan ei ole valittanut kokouksen päätöksen 13. päivästä elokuuta niin on se päätös voittanut laillisen voiman, sen tähden kutsutaan kunnan lautakunta ensi perjantaiksi minun tykö vastaan ottamaan vaivaisten kassa.”

Kunnallislautakunnan esimiehistä mainittakoon lukkari Mansnerus, mv. Antti Hämäläinen, mv. Heikki Toiviainen, mv. Matti Toiviainen, mv. Juho Herra, mv. Juho Tomperi, kauppias Mikko Lappalainen, mv. Vilho Toiviainen ja viimeksi mv. Matti Pärssinen. Vilho Toiviainen, joka 2.5.1922 tuli kunnallislautakuntaan, oli jo kolme vuotta sitä ennen valittu palomestariksi. Hän oli kunnan lopettamiseen ”remmissä” ja kun hän siitä lähtien on ollut vielä Pyhäjärven Säätiön asiamiehenä aina tämän kuun alkuun saakka, jolloin sairauden takia pyysi siitä eron, hän tuli palvelleeksi pyhäjärveläisiä yli 40 vuoden ajan. Kiitollinen tunnustus pitkäaikaisesta, uutterasta ja hyvin hoitotusta työstä.

Lukkari Mansnerusta käytettiin alkuaikoina paljon kunnallislautakunnan kokousten pöytäkirjurina, samoin kuntakokousten pöytäkirjoja hän on kirjoittanut. Mansneruksella olikin erittäin kaunis ja selvä käsiala.

Myöhemmin kunta jaettiin useihin kunnallislautakuntapiireihin ja syntyi uusia lautakuntia. Vanhat miehet ihmettelivät, mihin tätä kaikkea tarvittiin, kun aikanaan ”Hämäläinen hoiti yksin koko kunnan asiat”.

Vuoden 1923 alusta erotettiin köyhäinhoitolautakunta kunnallislautakunnasta. Sen puheenjohtajaluettelona on lyhyt mv. Matti Viskari, kauppias Mikko Lappalainen, edellinen 5 vuotta, jälkimmäinen koko loppuajan.

Viimeksitoimineen kunnallislautakunnan kokoon-

pano oli seuraava: mv. Matti Pärssinen, Tiitua, mv. Tuomas Kaasalainen, mv. Juho Äikiä, Armas Savolainen ja mv. Lauri Sirkiä. V. 1939 valittiin esimieheksi Juho Äikiä, mutta hänen johtamansa lautakunta ei enää ehtinyt toimia.

Ensi aikojen kunnallismiehillä oli monet suuret asiat hoidettavana. Kunnallisen toiminnan alkaessa köyhäinhoito siirtyi kirkolta kunnalle ja tällä alalla alkoikin kehityskausi, joka vaati kunnallismiehitä sosiaalista mieltä ja kuntalaisilta valmiutta suorittamaan varsin suuria kustannuksia. Tältä ajalta ovat peräisin myös paloapuyhdistykset, joita hoidettiin kunnallisina yhteisinä ja viljamakasiinilaitos, vieläpä maakunnallisia asioita jouduttiin kokouksissa pohtimaan.

Sikäli kuin kunnan talous ja toimiala laajeni, tarvittiin uusia toimihenkilöitä. Kunnan rahastonhoitajan toimi perustettiin 1894. Ensimmäisenä rahastonhoitajana oli jo aikaisemmin mainittu Antti Hämäläinen, sitten Simo Pärssinen, Mikko Lappalainen, Heikki Kaasalainen, Matti Pärssinen, Armas

Kaasalainen, Pyhäjärven Säästöpankki kahteen otteeseen, kunnankirjuri Anni Rajakallio kahteen otteeseen ja lopuksi Vilho Toiviainen. On erityisesti huomautettava, että kunnan varat hoidettiin aina säännöllisesti koko kunnan olemassaolon ajan.

Maakuntain kunnallislaki, kaupunkien kunnallislaki ja laki kansanäänestyksestä astui voimaan 1.1.1918. Suurin kunnan elimiä koskeva muutos oli tämän mukaan pakollinen siirtyminen kuntakokouksesta kunnanvaltuustoihin. Näin oli mahdollista tehdä päätökset harkiten ja suunnitelmanmukaisesti, kun ei oltu enää riippuvaisia tilapäisistä osanottajista. Asiantuntemus ja vastuuntunne kehittyivät, kun samat henkilöt ainakin kolmen vuoden ajan yhteen menoon olivat asioita hoitamassa.

Kirjoitukseen tulee lehteen vielä toinen osa.

Kirjoituksen alkuperäinen kirjoittaja on ollut Pyhäjärven kirkkoherra Kaarle Wiika? Kirjoitus on julkaistu aikaisemmin Pyhäjärvi-lehdessä 24.5.1962.

Olen saanut tämän kirjoituksen serkultani Lea Saarikoskelta, isäni Mauri Toiviaisen siskon Anni Rajakallion tyttäreltä.

MARTTI TOIVIAINEN
Hyvinkää

Yhteiskuntatieteiden opinnot loppusuoralla

Apurahan myöntämisen yhteydessä pyydettiin kertomaan kuulumisia, joten tässä lyhyesti kuulumisia.

Olen **Niklas Pappinen**, 25-vuotias yhteiskuntatieteiden kandidaatti. Kesällä aloin tekemään Pro Gradu -tutkielmaa, jonka aiheena on

”Sosiaali- ja terveysjärjestöjen mahdollistama osallisuus Pohjois-Karjalassa ja sen alueelliset ehdot”. Tavoitteena on valmistua yhteiskuntatieteiden maisteriksi vuodenvaihteessa.

Tällä hetkellä opiskelen siis Joensuussa, mutta olen alkujani kotoisin Nummi-Pusulana Ikkalasta (nyk. Lohja). Suoritin Karkkilassa ylioppilastutkinnon ja sain opiskelupaikan Joensuusta. Ennen opiskelua suoritin asepalveluksen ja kotiuduin väkirykkinä.

Asepalveluksen jälkeen suuntasin Itä-Suomen yliopistoon Joensuuhun, jossa opiskelen yhteiskuntamaantiedettä, alkamassa on nyt kuudes vuosi. Sivuaeineina olen opiskellut geoinformatiikkaa, yhteiskuntapolitiikkaa ja Venäjä- ja rajaopintoja. Olen opintojen aikana ollut kahdesti työharjoittelussa, ensin Sipoon kunnalla 2016-2017 talvella. Kesällä 2017 suoritin toisen harjoittelun Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksesta (STEA) ja jäin loppuvuodeksi töihin suunnittelijaksi.

Juureni ovat vahvasti Karjalassa, äidinisä ja äidinäiti olivat kotoisin Heinjoelta ja isänisä kotoisin Vpl. Pyhäjärveltä. Olen ollut mukana Pusulan ja Karkkilan Karjala-seuroissa koko pienen ikäni, viime vuosina valitettavasti vähemmän pitkän välimatkan takia. Onneksi karjalaisuus on ja voi hyvin täällä Pohjois-Karjalan sydämessä.

Syysterveisin

NIKLAS PAPPINEN

Tilaa oma
Pyhäjärvi-lehti

tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi

Lisää apurahan saajia

Elokuun lehdessä kerrottiin Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallinnoimien rahastojen kautta stipendeja saaneista opiskelijoista. Valitettavasti muutama apurahan saanut oli pudonnut pois lehden listalta, pahoittelemme asiaa. Stipendejä 2018 ovat saaneet myös seuraavat henkilöt:

Tapaninen Joni

- opiskelee teologisessa tiedekunnassa Helsingin yliopistossa Kirkkojen ja yhteiskunnan teologisiin tehtäviin valmistavassa koulutusohjelmassa teologian maisterin tutkintoa varten. Äidin isä Seppo Savolainen on syntynyt Pyhäjärven Enkkuan kylässä.

Virtanen Olli

- opiskelee luonnontieteiden ja tekniikan tiedekunnassa Turun yliopistossa filosofian maisteriksi. Äidin äidin vanhemmat Hilikka Pitkänen ja Reino Tatti olivat Pyhäjärveltä.

Weckström Kia

- opiskelee Svenska Handelshögskolanissa Helsingissä kauppatieteiden kandidaatin tutkintoa varten. Äidin isä Eero Sirkiä on syntynyt Pyhäjärven Konnitsan kylässä.

Onnittelut apurahojen ja stipendien saajille ja menestyksen toivotukset opintoihin ja elämään.

Apurahojen saajille voi kertoa terveisinä, että olisi mukavaa ja apurahat myöntänyt säätiö toivoo, että apurahojen saajat kertoisivat kuulumisiaan Vpl. Pyhäjärvi-lehdessä. Lehteen voi lähettää tarinoita ja kuvia.

KIRSTI NASKALI

Kirkonsanoma

Ystävien tapaaminen

Olipa taas pyhäjärveläisten kesäjuhliissa hauska tavata ”juhlatuttuja”. Useita näkee vain kerran vuodessa, mutta silti heitä pitää ystävinä. Niin vahva on side, joka yhdistää karjalaisia ja meitä karjalaisiin sitoutuneita. Aina myös kuulee uutta ja mielenkiintoista, mikä avartaa ajatuksia.

Mietin oikein syvällisemmin, mitä tuo ystävyys merkitsee. Tunnumme Vladimir Vysotskin laulun ”Mistä tunnet sä ystävän”. Siinä pääasiana on, mitä ystävä minulle voi antaa. Mutta

jos kysytään toisinpäin, mitä minä annan ystävälle, niin siinä onkin tuuman paikka.

Ehkä näin harvoin tavatessa ei ehdi tapahtua kovin ihmeitä. Kuitenkin on hyvä palauttaa mieleen, miten Nykysuomen Sanakirja määrittelee sanan ”ystävä”: ”Ystävä”-nimitystä käytetään ihmisestä suhteessa toiseen, jonka kanssa hän mielellään seurustelee ja johon hän luottaa ja joka puolestaan suhtautuu häneen samalla tavalla. Ystävä-sanaa käytetään ihmisestä, jolle hän antaa suuren arvon.”

Näin juuri koen pyhäjärveläisten tapaamisissa. On virkistävää kohdata heitä ja arvostan heidän ajatuksiinsa ja aikaansaannoksiinsa eri aloilla.

Tärkeintä on kuitenkin, että tiedän melko samanlaisen elämäntapaamisen yhdistävän meitä kaikkia. Koen sen aina voimakkaasti sunnuntaiaamun jumalanpalveluksessa ja sankarihaudoille tehdyssä kunniakäynnissä.

Sakarjan kirjassa (3:10) on kaunis näky: ”Yhdessä hetkessä minä otan pois

tämän maan synnin. Silloin – sanoo Herra Sebaot – te saatte elää rauhassa, te kutsutte ystäväinne viiniköynnöksen ja viikunapuun alle.”

Me voimme kutsua pyhäjärveläiset ystäväme koivujen ja omenapuiden alle rauhan vallitessa ja pyytää samalla hiljaisessa rukouksessa, että rauha voisi lisääntyä meitä ympäröivässä maailmassa.

SILJA FORSBERG

Tampereen kerho jatkaa toimintaansa eri teemoilla

Vpl. Pyhäjärvi-kerholaisia Tampereella. Harri Kekki näytti mielenkiintoisen tallenteen sotajan tapahtumista, sekä kertoi sukututkimuksen kiehtovasta maailmasta. Kerhon puheenjohtajana jatkaa Aila Kuhlman ja sihteeri/rahastonhoitajana Pirjo Kiiala. Kuva Pirjo Kiiala.

Merkkipäiviä

90 vuotta täytti 6.9.2018 **Saimi Pärssinen** o.s. **Pihkoluoma** Hopun palvelukeskus Anninpirtti Sastamala.

Taubilan muistoja

Keskustelemassa vas. Olga Silvennoinen, Sirpa Silvennoinen ja Karl Fazer

Pirteä 106 vuotta syyskuussa täyttävä Kurkijoella syntynyt **Olga Silvennoinen**, asuu Huittisten Kuninkaisen vanhainkodissa.

Kävimme **Karl Fazer**, **Seija Jokinen** sekä allekirjoittanut keskustelemassa Olgan ja sukulaistyttö **Sirpa Silvennoisen** kanssa, että onko Taubilan aikoja vielä muistissa ja samalla veimme 106 vuotissyntymäpäiväkukat.

Olga kertoi menneensä Taubilaan puutarhatöihin 17-18-vuotiaana 1920-30-luvun vaihteessa ja oli siellä aina Kannaksen 1944 tapahtuneeseen luovutukseen asti.

– Puutarhalle kuljin pyörällä Kallen kartanosta, jossa meillä oli isän rakentama talo. Työ oli raskasta puutarhatyötä, kun siihen aikaan kaikki tehtiin vielä käsityönä, hevoskuljetusta käytettiin tarvittaessa ja vain, kun puutarhatuotteita vietiin kellareihin ja varastoihin. Autokyytiä tarvittiin tuotteita vietäessä Käksälmen torille, jossa Olga kertoi käyneensä usein lauantaisin tuotteita myymässä,

autonkuljettajana oli **Antti Rissanen**.

– Puutarhassa viljeltiin monia eri lajikkeita juureksista omenoihin, omenapuita oli paljon ja lajikkeita oli useita, joista Olga muisti, että ainakin oli valkeakuulasta- ja kaneli omenoita.

Kasvihuoneissa kasvatettiin tomaatteja, kurkkuja, vesimeloneja, joita piti aina välillä ”tupsuttaa”, yhdessä kasvihuoneessa kasvatettiin sienii sellaisia pieniä ja pyöreitä, lajia ei hän enää muistanut, sienikasvihuoneeseen ei saanut mennä muut kuin **Sundqvist**, hän hoiti itse henkilökotaisesti sieniviljelmät. Kasvihuoneiden ja puutarhan käytävät oli pidettävä aina siisteinä ja puhtaina, jotka haravoitiin joka päivä.

Karl Fazerin kysymyksen kävittekö usein kartanon päärakennuksessa, Olga vastasi, ettei käynyt, sieltä sisäköt kävivät hake-massa puutarhalta tarvittavat vihannekset ja juurekset keittiöön. Mutta muisteli lämmöllä kartanonomistajaa Karl Fazeria, hän oli

aina metsässä ja ajeli hienolla autolla.

Evakkomatkat veivät ensin Kuortaneelle, toisen kerran Pylkönmäelle, sieltä Tyrvään Sammaljoen kautta Huittisiin, jossa vietti eläkepäiviä yksiossaan Huittisten keskustassa ja muutti noin vuosi sitten Kuninkaisen vanhainkotiin.

Tapaaminen Olgan kanssa oli oikein mieleenpainuva tapahtuma, hymyilevä Olga ja Karl puhelivat muistakin asioista kuin pelkästään puutarhasta, muisteltiin Fazerin perhettä ja lapsia, myös sadonkorjuujuhlat tulivat mieleen, jotka pidettiin pellon laidalla.

Karl oli otettu, kun hän sai keskustella vielä elossa olevan henkilön kanssa, joka oli ollut työssä isän isän omistamassa Taubilan kartanossa. Kertoi vielä jälkikäteen, että tapaaminen oli todella mielenkiintoinen ja vaikuttava tapahtuma.

MAURI HAUHIA

Evakkomatkaa kesäteatterissa; Kylämökin kohtalon kello

Nokiolla Kuloveden Kylät ry:n piirissä toimiva Kuloveden kyläteatteri on jo useana kesänä esittänyt paikallisilla voimin kesäteatteriesityksen Kauniaisten kylällä metsästysseuran metsäkämpällä.

Tämän kesän pienoisnäytelmän nimi oli ”Kylämökin kohtalon kello”. Näytelmän on kirjoittanut ja ohjannut Kauniaisten kylältä kotoisin oleva **Maija Rastas**. Esityksiä oli kaksi ja ne pidettiin sunnuntaina 26. elokuuta. Molemmissa näytöksissä oli runsaasti katsojia.

Näytelmän taustana on Maijan kotitalon pellolta löytynyt taskukello, joka oli kadonnut erältä kylän isännältä jo vuosikymmeniä aikaisemmin. Näytelmässä kello vie katsojat aikamatkalle erilaisiin Suomea ja kyläläisiä koskettaneisiin tapahtumiin sota-aikaväliltä nykyhetkeen.

Yksi aikamatkan kohde oli Maijan edesmenneen isoisän **Jouko Rastaa** ja nykyisin Keuruulla asuvan **Esko Sipposen** evakkomatka kesäkuussa 1944 Pyhäjärven Noitermaasta Keski-Suomeen Keuruun Liesjärvelle. Nuoret pojat, Esko täytti matkan aikana 16 vuotta, kulkivat tuon matkan kahden tamman, niiden varsojen ja täysien karrujen kanssa ja kokivat matkalla monenlaista.

Näytelmään oli otettu tapaus, jossa pojat eivät päässeet suojaan pommitusten tullessa ja joutuivat paikallaan odottamaan, pudottavatko koneet

pommit niskaan vai eivät. Nykyaikaan sijoittuva kello aikamatka liittyi kyläläisiä koskettavaan seurakuntatalon purkusuunnitelmaan.

Tänä vuonna 90 vuotta täyttänyt pirteä Esko Sipponen vaimoineen oli tullut Keuruulta näytelmää katsomaan ja mukana oli kaikkiaan 15 henkeä Sipposen perhettä kolmessa polvessa. He tapasivat näytelmän jälkeen kahvikupin äärellä katsojien joukossa tuttuja ”noitermoisia” ja runsaasti noitermoisten jälkeläisiä, olivathan Kuloveden kylistä Kulju ja Kauniaisen noitermaalaisten sijoitusalueita sodan jälkeen.

Näytelmän jälkeen Esko Sipponen kertoi yleisölle koskettavasti tuntemuksistaan näytelmän esittämässä tilanteessa. Hän kertoi, että siinä tilanteessa oli turvana vain rukous, ja hän kehotti kaikkia elämässään turvaamaan ja luottamaan rukoukseen.

Kesäteatteritapahtumalla oli muitakin kytköksiä Viipurin läänin Pyhäjärveen kuin näytelmän aikamatkatapahtuma. Esityksen taustahenkilöt, mm. näytelmän kirjoittaja ja monet näyttelijöistä ovat Pyhäjärveltä tai muualta Karjalasta tulleen siirtokarjalaisten jälkeläisiä. Paikalla, jossa esitykset pidettiin, on nyt Kuloveden Erämiehet ry:n kämpä, mutta aikaisemmin paikalla sijaitsi Noitermaasta lähtöisin olleiden **Antti ja Iida Matikaisen** perheen siirtokarjalaistila.

Kuloveden Erämiehet

on entiseltä nimeltään Karjalaiset Erämiehet, ja sen perustivat vuonna 1946 paikkakunnalle asettuneet pyhäjärveläiset erämiehet.

Tämäkin kesätapahtuma oli osoitus Suomen maaseudun ja kylien aktiivisuudesta ja uskalluksesta tarttua niin historiallisiin kuin ajankohtaisiin aiheisiin. Ja myös siitä, miten siirtokarjalaiset ovat rikastuttaneet sijoituspaikkakuntiansa elämää.

KIRSTI NASKALI

P.S. Eskon ja Joukon matkasta voi lukea lisää mm. Karjalaisseurojen Keski-Suomen piiri ry:n 2014 julkaisemasta kirjasta ”Keski-Suomen karjalaisten evakkotarinoita”.

Sipposen veljekset Esko ja Kari vaimoineen. Vasemmalta oikealle Mirjam ja Kari Sipponen sekä Seija ja Esko Sipponen.

Esityksen jälkeen Esko Sipponen kertoi yleisölle evakkomatkastaan. Kuvassa myös osa näyttelijöistä, äärimmäisenä oikealla käsikirjoituksesta ja ohjauksesta vastannut Maija Rastas.

Lehmät olivat kukin persoonia

Moni varmasti ajattelee että ”lehmä mikä lehmä, kaikki ovat samanlaisia”, mutta ei sinne päinkään!

Muistan, kuinka meidänkin lehmistämme jokainen oli erilainen, jokaisella oli oma luonteensa. Esimerkiksi **Mölli** oli aina pahannteossa, se ei oppinut mitään, eikä totellut. Mölli oli oikea paimenen painajainen.

Kaija puolestaan oli paimenen suosikki. Se oli kiltti sarvipää, joka kuunteli, mitä sille sanoi. Jos sanoi: ”Kaija”, se nosti päätään ja vastasi: ”Böööö!” Kaijalla oli kello kaulassa, vaikka se ei ollutkaan mikään johtolehmä. Kun sille sanoi: ”Tules tänne”, tuli se ihan lähelle, työnsi päätään pyytään: ”Syyhytäs vähän niskasta...” Jos eväsmaito loppui, antoi Kaija lisää ja monta kertaa lypsikin pulloon. Irrottelin punkkeja, hosiin paarmoja ja karpäsiä. Oli jännää olla Kaijan selässä, silloin kun se

söi ja kulki eteenpäin.

Ella oli johto- ja kellolehmä, voimakas ja pahan-sisuinen, iso sarvipää. Ke-vällä lehmät laskettiin ja loittelutarhaan, siellä koeltiin, kuka on valtiias. Joku nuori lehmä uskalsi kokeilla voimiaan puskukisassa – ja seurasi häviö. Ella sai jatkaa lauman johdossa, se tuhahteli ja toiset tottelivat.

Muisto oli vanhin, viisas ja rauhallinen lehmä, jonka ei tarvinnut näyttää voimia. Sillä oli kaulassaan iso, paksupeltinen kello, minkä äänestä kuuli, missä lauma sekä kaksi nuorta hiehoa liikkui.

Aamulla hakaan mensesämme kulkivat Kaija ja Muisto edellä. Meillä paimenilla oli helppoa, kävelimme vain lauman perässä ja tienristeysten kohdilla huutelimme mihin hakaan olemme menossa. Johto-lehmät kohottivat päätään ikään kuin sanoen: ”Ymmärretty on”. Lauma kyllä seurasi perässä.

Mölli järjesti kerran kil-

pajuoksun. Olimme menossa Kuopsaloon, rautatien toiselle puolelle. Toiset lehmät menivät normaalisti yli, mutta Mölli kääntyi rataa pitkin Noitermaahan päin. Yritin juosta eteen, mutta Mölli lisäsi vauhtiaan, eikä sitä voinut ohittaa jyrkän ratapenkan vuoksi. Päästäkseni juoksemaan metsän kautta Möllin eteen jouduin ylittämään ratapenkan alapuolella olevan Koivikkoahan riukuidan menen tullen. Mölli oli meinannut jatkaa Kiviniemeen, ohii ylikäytävän, mutta pääsin kuin pääsin sen eteen! Olin aiemmin varannut hyvän paju-vitsan, jota Mölli sai maistaa!

Syksymmällä olimme menossa Kiislahden niityille Tiituaalle. Mölli aiheutti taas hankaluuksia uimalla juoheaidan päitse vieralle puolelle: aidan takana, Hiekanpäässä, oli vieras laidun, jossa ei sillä hetkellä ollut onneksi lehmä. Silti jouduin lennättämään Möl-

liä, ennen kuin löysimme veräjän, mistä pääsimme tielle toisten luokse.

Mölli, Kaija, Ella, Muisto ja muut Porsaanmäen lehmät säilyivät mukavien ja hauskojen muistojen joukossa vielä tänäänkin yli 75 vuoden jälkeen näin Mikkelinpäivän alla.

Kotona Karjalassa oli tapana sanoa: ”Pittää olla syystyöt tehtyn, kynnot kynnetyn ja lehmät navetas enne Mikkelipäivää”.

MIKKO AP VESIKKO, Porsaanmäen paimenpoika

”Olin aiemmin varannut hyvän paju-vitsan, jota Mölli sai maistaa!”

Itselle tai lahjaksi DVD
Pyhäjärvi-juhlilta 2017!
Tilaukset Pirjo Kiiala puh.
044 281 5047 tai
pirjo.kiiala@gmail.com.

Kiehtova käynti Otradnojen arboretum -alueella heinäkuussa Pyhäjärven Larjavan kylässä

Alueen historiasta

Otradnojen arboretum otettiin käyttöön keväällä 1946 perustamalla puuvartisten taimisto. Tavoitteena oli tuottaa Leninigradin kaupungin alueelle uusia puita ja pensaita, joiden kasvatettiin puolitoistamiljoonaa.

Toiminnan ja suunnittelun ”pääarkkitehdeksi” pestattiin vuonna 1949 kuuluisat tutkijat prof. N.V. Shipchinsky ja prof. S. Ja. Sokolov.

Viinirypäleen alkuperäkokeet ja vertailu käsittävyyden määrän kloonien ja kantojen, mm. Krimin, Mintsurinskin ja Latvian alueilta. Suurin osa tuhoutui vuosina 1954-59 suojaamisesta huolimatta. Jotkut kannat olivat lupaavia ja tuottivat jopa satoa, mutta hankkeen vetäjän lopetettua hiipivät myös viiniköynnökset muutamassa vuodessa. Kokeiluissa oli myös Mitsurinin jalostamat lajikkeet ”Severniji Belija” (”Pohjolan Vaalea”) ja ”Sejanez Malengra” (”Malengran Kylvöstaimi”).

Ruusukvittenin tutkimus ja jalostus sen sijaan oli menestys. Juri Luksin aikana, 1960-luvulla, nimettiin lajikkeet ”Otranska ja Pozdravaja” (”Otradnojen Myöhäinen”), ”Phjha-Jarvi Rannaja” (”Pyhäjärven Aikainen”) ja ”Polymahrovaja Rannaja” (”Puolikerranainen Aikainen”).

Lisäysmateriaalia saatiin taimistojen kautta viljelijöille likööriteollisuuden käyttöön. Saksan jalopähkinään panostettiin ja eri alkuperien ristetyksistä saatiinkin seuloittua kestävämpi kanta.

Seuraavaksi alueenjohtajana toimi tohtori Yuri Luks, jonka aikana (1950-1999) varsinainen arboretum perustettiin jareilun 50 vuoden aikana alueesta tullikin laaja ja tieteellisesti merkittävä puuvartisten ja perennojen kokoelma.

Tutkimustoiminta alkoi hiipua 1960-luvulla ja aika kului lähinnä alkuinnostuksen tuloksia raportoiden, 1970-luvulla paikka jäi tuulialjolle. Toiminta alkoi taas viriämään 1970-luvun lopulla, jolloin tutkittiin kasvuvyörytmin ja poikkeuksellisten kylmien talvien vaikutuksia puuvartisille ja myös ruohoille ja jäkälille. Myös pistokaslisyksen keinoja kehitettiin eri puuvartistaksonneille.

Varsinainen vierailu alkoi

Päivä 23.7. alueella alkoi kello 16.00 jälkeen tee- ja kahvihetkellä paikallisessa toimistossa, Juho Väkiparran 1890-luvulla rakentamassa talossa, joka on vielä alkuperäisessä asussa ja kunnossa. Katto on tosin uusittu. Rakennus sijaitsee samassa pihapiirissä, missä aikoinaan on ollut Larjavan Hinkkasten sukutalo 1800-luvulla.

Paikalla olivat mm. paikan johtaja Vladimir Kondratjev, nuori tutkija Alexander Khmarik, Pyhäjärvellä asuva suomalainen oppaamme Antti Musakka, joka hoitelin kyydityksiä paikalle omalla autollaan sekä Pietarin kasvitieteellisen puutarhan johtaja Gennady Firsov, jolle luovutettiin aiemmin bussissa kerätty pieni vapaaehtoinen ”sisäänpääsymaksu”, koska he eivät pyytäneet mitään erillistä maksua tutustumiskäynnistä.

Piha-alueelta jäi selvästi mieleen Pyhäjärven rannassa kasvaneet valtavan kokoiset terijoensalavat, jotka oli istutettu vuonna 1949, ja ylempänä olleet 10-metriset ussurinluumut, seinillä kasvaneet amurinviinit ja kiinanlaikkuköynnös sekä pieni omenatarha.

Ehkäpä mielenkiintoisinta oli uusi pajukokoelma-alue, johon oli neljä päivää ennen matkaa istutettu parimetrisiä astiataimia, tutkija Shaburovin uusia riip-pasalavaristeymiä. Pihapiirissä on myös aloitettu pienimuotoinen puuvartisten lisäys astiataimina, joihin ainakin osa retkeilijöistä ehti tutustuakin.

Varsinaisen arboretumalueen tukikohtana toimii myös vanha suomalainen suuri päärakennus, johon on vähän aikaa sitten tehty myös uusi katto, jotta rakennukseen ei tulisi kosteusvaurioita. Osa meistä ehtikin tutustua tähän Federleyn talona tunnettuun rakennukseen, jonka rakennutti aikanaan kunnan pitkäaikainen nimismies Gustaf Edvard Forss (1833-92).

Tämän jälkeen teimme alueella kahdessa ryhmässä kierroksen, jolloin näimme jo varsin kattavan otoksen alueen kasvillisuudesta.

Alueelle on tehty talkootyönä pitkospuut ja muutoinkin sinne on raivattu lyhyehköjä kävelyreittejä, joita pitkin siellä kierreltiin kahdessa ryhmässä tunnin verran. Arboretumille oli tyypillistä monet havupuulajit, joita on 80 eri lajia tai

lajiketta. Lisäksi alueella kasvoivat mm. iso strobusemännä, muutamia kauniita Suomessakin ”joulu-katajina” tunnettuja hernesypresssejä, jotka oli istutettu alueelle *Chmaecyparis pisifera* ”Squarrosa Sulphurea” -nimellä.

Sahalinin saarelta kotoisin olevat ja siemenestä kasvatetut sahalinipihdat vuodelta 1953 ovat ehkä Pietarin alueen kookkaimmat.

Pensassebrat olivat vuodelta 1956 ja tekivät itävää siementä. Parhaimmat douglaskuuset olivat saavuttaneet 21,5 metrin korkeuden 37 vuodessa. Myös nuoria ussurinpihtoja, koreanuksia ja koreansebroja löytyi alueelta.

Arboretumin alueella kasvaa myös esimerkiksi yli 30 kanervakasvien heimon taksonia, joista huomattava osa alppiruusuja, mm. perhosatsalea, kuningasatsalea ja kanadanatsalea, jota oli itse kylvääntyneenä kolmea sukupolvea.

Mielenpainuva oli myös pensasmainen, myöhemmin syysväriiltään kauniin kirkkaankeltainen transkaukasiankoivu. Tämä koivu voi olla Suomessakin tulevaisuuden kasvi. Se ei ris- teydy ja tekee itsepölytyksellä jälkeläisiä. Se on amerikkalaisen keltakoivun sukulinen. Puumaiset, vuodesta 1964 kasvaneet lyhtysorvarinpensaat tekevät alueella myös jonkun verran siementaimia.

Vahteralajeja on 15, joista mielenkiintoisimpia olivat kiinanvaahtera, amurinvaahtera ja varsinkin kuu- den metrin korkuinen kaukasianvaahtera, jonka siemenet oli kerätty vuonna 1981 Arkhyzista, Pohjois-Kaukasukselta. Laji on osoittautunut varsin kestäväksi, joskin kasvaa pensastavana.

Laji on vuorivaahteran lähisukulainen, josta se selvästi eroaa syvemmin sormijakoisilla ja kapealiuskaisilla lehkillä.

Mielenkiintoisia olivat myös 5 metriä korkeat japaninpähkinäpensaat, jotka ovat Gennady Firsovin mielestä parhaat yksilöt kyseisestä lajista niillä seu- duilla yleensäkin. Siemenet olivat peräisin Frankfurtista vuodelta 1966. Myös tavallinen euroopanpähkinäpensas oli paikoitellen yleinen alueen luonnossa ja suomalaiset tutkijat ovatkin kiinnostuneet selvittämään näiden hasselpähkinöiden soveltuvuudesta Suomen olosuhteisiin.

Myös Komarov-instituutista vuodelta 1951 peräisin oleva amurinkorkkipuu oli vaikuttava – korkeutta sillä oli noin 11 m ja rungon halkaisija noin 26 cm (rym. 81 cm). Myös Amurilta, Svobodnyn alueelta, peräisin oleva 30 vuotta vanha maakkia oli saavuttanut lähes 10 m korkeuden. Pikkulehtikatsura vuodelta 1978 teki itävää siementä.

Tässä yhteydessä voisi huomauttaa, että venäläinen käytäntö jakaa Suomessa mm. kirsikoiden, luumujen ja tuomien tieteellisenä nimenä käytetyn *Prunus*-suvun, sukuihin *Padus*, *Cerasus* ja *Padellus*, joten pilvikirsikkakin, joka tunnetaan Suomessa nimellä *Prunuspensylvanica*, kulki siellä nimellä *Paduspensylvanica*. Suurin pilvikirsikka oli vuodelta 1949 ja oli 14 metriä korkea ja rungon halkaisija 30 cm ja se teki myös jonkun verran siemenjälkeläisiä.

Myös köynnöksiä oli joitakin: vuodesta 1969 kasvanut idänpippuköynnös on mielenkiintoinen ja se tekee joinakin vuosina siementä. Amurinviini tuli Otradnojen vuonna 1952 talvipistokkaina, ja nyt sitä voidaankin lisätä siemenistä paikallisista yksilöistä, samoin kuin kolmemetrisiksi kasvavaa palsamiköynnöstä, josta näkyi alueella myös pienimuotoinen marjanviljely tukirakenteineen.

Ehkä alueen harvinaisimpia puuvartisista ovat 1980-luvun alussa tohtori Tamara Zaikonnikovan Kaukasuksen luonnosta keräämät pihlajalajit, joihin ei tosin lähemmin tutustuttu. Pihlaja-alueella on istutettu noin 45 eri lajia tai lajin sisäistä muotoa. Suomessa tunnetuimpia ovat esimerkiksi kaunopihlaja, seljapihlaja sekä amerikanpihlaja. Suomessa taitaakin olla useimmiten istutettuna komeapihlajaa merikanpihlajana.

Vaikka suuri osa alueen kasveista on peräisin Pietarin Komarov-instituutin kasvitieteellisestä puutarhasta, niin osa kasveista on peräisin siemenvaihtoina saaduista näytteistä muista kasvitieteellisistä puutarhoista ympäri maailmaa. Lisäksi osa kasveista on tietysti alkuperältään luonnonkantaa, jotka on saatu entisen Neuvostoliiton alueelle suuntautuneilta siemenkeräysmatkoilta.

Istutuksiin kuuluu myös 18 Pietarin kasvitieteellisestä puutarhasta Otradnojen

siirretyt harvinaiset taksonit, joista osa on alueellisesti hyvin uhanalaisia lajeja tai maantieteellisiä kantoja, kuten hokkaidonvaahterasta ja idänpippuköynnöksestä.

Jopa 13:sta harvinaisesta alkuperästä on onnistuttu perustamaan siemenviljelys. Näistä mainittakoon japaninjalopähkinä ja olganlehtikuusi. Kahdeksan lajia on luokiteltu Venällä uhanalaisen tai silmälläpidettävien kasvien ”punaiseen kirjaan”.

Alueen nykytilasta ja sen merkityksestä lähitulevaisuudessa

Arboretumalueen nykytilanne ei ole kovinkaan mairitteleva, sillä sitten Yuri Luksin aikojen, varsin monet lajit ovat kuolleet tai hävinneet, ja monet näytekasvit tarvitsivat uudelleentunnistamista, sillä monista näytteistä ovat vanhat nimilaput hävinneet, samoin kuin tiedot kasvien alkuperistä ja istutusvuosista.

Autonkuljettajanammekin toimineen maisema-arkkitehti Alexander Khmarikin tehtäviin kuulukin nykyisin arboretumiin istutettujen puuvartistenkasvien merkintätietokantaan.

Ongelmia tuovat lisäksi alueella voimakkaasti leviävät ”rikkalajit” sekä rahapula, jolloin ei voida myöskään palkata lisäväkeä alueen kunnostustöihin. Tosin saimme iloksemme kuulla, että alue saattaisi saada lähivuosina lisärahoitusta kunnostukseen.

Ruohovartisista ongelmalajeista alueella oli hyvin yleisenä aggressiivisesti lisääntyvää, ja jo Suomessakin haitallisena vieraslajina tunnettua armenianjättiputkea, jota tosin oli selvästi saatu hävitettyä kemiallisesti arboretumalueelta ja monien matkailijoiden mielestä myös koko Pyhäjärven alueeltakin edellisvuosista.

Otradnojen arboretumalue on myös sikäli mielenkiintoinen paikka, että siellä voi saada hyvän käsityksen siitä, mitkä kasvit ovat levinneet ympäristöönsä itseksensä: Alueella on yli 70 lajia puita tai pensaita, jotka ovat tällä hetkellä kylväytymällä lisääntyneet alueella. Itseäänkylväytyneitä lajeja ovat mm. tataarivaahtera, punasaarni ja tonavanvihma. Vienokirsikkakin viihtyi hyvin, ja sen ensivilkkailla jalavan taimilta näyttäviä siementaimia oli alueella yleisesti ja se oli levinnyt paikoitellen myös lähimetsiin, kuten euroopansorv a-rin pensaskin.

Paikalle oli tunnusomaisia myös erilaiset jalopähkinät, joista monet olivat kyl-

väytyneet lähiympäristöön.

Gennady Firsovin mielestä havainnot kielivätkin selvästi ilmaston lämpenemisestä. Lisäksi alue on myös sen vuoksi mielenkiintoinen, että siellä kasvaa mahdollisesti montakin Suomeen soveltuva koristekasvia, joita meillä ei vielä ole ollenkaan tai vain hyvin harvinaisina joillakin keräilijöillä!

Erikoisin löytö oli ehkä kuusen runkoa vasten kasvanut liianimainen kasvumuoto tavallisesta taikinarjasta, joka saavutti peräti 6,5 metrin korkeuden! Jäi arvoitukseksi, kurottuuko yksilö valoa kohti, vai onko kasvutapa mutaation tulosta. Siitä oli kylvetty siementaimia ja ne ainakin olivat normaaleja taikinamarjapuksia.

TAPIO YKSPETÄJÄ

Teksti pohjautuu Suomen Dendrologian Seuran Sorbifolia-lehdessä (Vol. 49 2/2018) julkaistun artikkelin ”Matka syksyiseen Otradnojen arboretumiin Karjalankannaksella (Ykspetäjä Tapio, Tapani Uronen, V.A. Kondratjev, A.G. Khmarik, G.A. Firsov) ja käyntiimme samalla paikalla 23.7.2018.

Toimistorakennuksen takana oli aloitettu äskettäin pienmuotoinen koristekasvien astiataimiviljely. Kuva syksyltä 2017. Kuva Tapio Ykspetjä

Otradnoje 1: Arboretumin toimistorakennuksena toimii Juho Väkiparran ja Juho Hinkkasen sukutalo, joka on myös sisältä paljolti alkuperäisessä asussaan. Kuva syksyltä 2017. Kuva Tapio Ykspetjä.

Kotikokin kertomaa

Ahvenkeittoa lusikalla ja sormin?

Satuin loppukesällä saamaan uistimella ja ongella sen verran hyvän ahvensaaliin, että siitä riitti syötävää kolmeksi päiväksi. Suurimmat ahvenet savustin. Vasta savustettu, vielä lämmin ahven on yksi parhaista kesän herkuista. Ahven on helppo savustaa, kun sitä ei tarvitse suomustaa. Se on myös kätevä syödä sormin, sillä siten siitä saa parhaiten ruodottomat osat suuhunsa.

Mutta voiko sormia käyttää myös ahvenkeiton syömiseen? Kyllä voi ja tuleekin. Keitin kolmantena päivänä pienemmistä suomustetuista ahvenista keiton, jonka resepti ja syömisohje seuraavassa.

AHVENKEITTO KAHDELLE

Tarvikkeet:

- 1,5 l vettä
- 1 porkkana
- 3 perunaa
- 1 sipuli
- 2 kalaliemikuutiota
- 10 maustepippuria
- pieni nippu tilliä
- 400-500 gr onkiahvenia

Ja miten se tehdään:

Kuumenna vesi kiehuvaaksi, pane siihen hienoksi pilkottu sipuli, maustepipurit sekä tillinvarsien tyvipäät silputtuina. Keitä lientä n. 10 min ja lisää kalaliemikuutiot. Seuraavaksi pane liemeen kuutioitu porkkana ja vähän sen jälkeen isommaksi pilkotut perunalohkot. Keitä edelleen muutama minuutti. Lopuksi pane kattilaan suomustetut ahvenet ja anna keiton kiehua hiljalleen noin 10 minuuttia. Älä hämmennä keittoa, niin että ahvenet pysyvät koossa.

Ja miten se syödään:

Laita pöydälle yksi syvä ja toinen matala lautanen. Nosta kauhalla kypsät ahvenet matalalle lautaselle ja anna niiden vähän jäähtyä. Käsittele ahvenia vain sormin ja erottele niistä ruodottomat osat syvälle lautaselle, johon olet kauhunut lientä ja juureksia. Ripottele päälle tillin latvuksia pilkottuina. Sitten vain lusikka oikeaan käteen ja vasempaan voilla siveltyä ruisleipää. Jatkon osaakin jokainen nälkäinen, ja syötyään hän iloitsee siitä, mitä Suomen luonto voi ihmiselle lahjoittaa.

Haaviston korsulle muistoristi

Haavisto-korsu Terenttilässä sai nimensä ensimmäisen komentajansa **Yrjö Haaviston** mukaan.

Yrjö Haavisto syntyi Vaasassa 17.7.1897. Kaatui talvisodassa Taipaleenjoella Terenttilässä Haavisto-korsun edustalla 24.12.1939. Kotikunta Kauhava. Puoliso **Senja** o.s. **Rauman**, neljä lasta.

SK-aluepäällikkö Kauhava. Sotilasarvo luutnantti. Osallistui vapaussodassa Ilmajoen suojeluskunnan mukana Könnin komppaniassa sotatoimiin ja taisteluihin Ilmajoella, Vilppulassa, Suinu lassa, Messukylässä ja Tampereella.

Asevelvollisuus: 1918-1918 aluksi Merijalkaväki-

pataljoona, myöhemmin KT2. RUK kurssi 14 B. Ylennettiin SK-upseeriksi 1921. Res.luutnantti 1932. Soinin suojeluskunnan paikallispäällikkö 1920-1921. Alajärven suojeluskunnan päällikkö 1925-1927.

Siirrettiin Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntapiiriin II alueen aluepäälliköksi 1927 ja VI alueen aluepäälliköksi 1928.

Nimettiin vakinaisen aluepäällikön virkaan Alajärven SK 1930 ja siirrettiin Kauhavalle 1932. Luutnanttikurssi 1938. Palveli talvisodan aikana komppaniapäällikkönä 4./JR23 osallistuen Taipaleenjoen taisteluihin.

Kaatui kranaatin täysosu-

masta hänen nimellään nimetyn korsun edustalla 24.12.1939.

(Suvannon Seutu 7/2012 ja 2/2015)

Antti Tuurin kirjoittaman Talvisota- kirjan mukaan tehdyssä Pekka Parikan ohjaamassa elokuvassa vuonna 1989 Yrjö Haavistoa näyttelä Vesa Mäkelä ja Ylisen emäntää Yrjö Mäkelän tytär, näyttelijä Helena Haavisto. Elokuva kertoo 8. divisioonan II/JR 23:n 4. komppanian ensimmäisen joukkueen taisteluista. Elokuva tuli palkituksi kuudella Jussi-patsaalla.

Kaakonkulman Lottaperinneyhdistys hankki muis-

tolaatan Haavisto-korsulle vuonna 2012. Sen on valmistanut yhdistyksen jäsen taitelija Veijo Huopainen Michikkälästä.

Lottaperinneyhdistyksen hankkima muistoristi komppaniapäällikkö Haavistolle pystytettiin 15.6.2018. Ristin on valmistanut yhdistyksen jäsen, taitelija Risto Pesu Michikkälästä.

PunaMusta kirjapainon väkeä oli yhteistyökumppaneineen perinteisellä kesämatkalla ja Terenttilässä heitä opasti Kaakonkulman Lottaperinneyhdistyksen puheenjohtaja Terttu Ravi.

Taipale hotellilta saaduista välineistä ja tarvikkeista ”punamustalaiset” matkajat

pystyttivät nopeasti muistoristin ja sen jälkeen pidettiin hiljentymishetki Ravin kerrottua Haavisto-korsun tarinan sekä lausuttuaan korsutuhosta 1.3.40 Yrjö Jylhän kirjoittaman runon ”Viimeinen virsi”.

Matkaohjelmaan kuului myös käynti Kenttähautausmaalla ja siellä haettiin, että kiviä oli sortunut. Aktiiviset ja reippaat matkalaiset tarttuivat oitis toimeen ja aita tuli korjatuksi.

Näin toimien alueet pysyvät kunnossa ja kunnioitus siellä lepääville säilyy. Taipaleen henki elää, kestää ja säilyy!

TERTTU RAVI

Sukuhistoriaa ja nykypäivää Kannaksella

Kävin ensimmäistä kertaa tänä kesänä Pyhäjärvellä tutustumassa sukuni syntyeutuihin. Olin etukäteen kuullut useita kertoja isän puoleisen sukuni historiaa alueella, joten oli hieno kokemus päästä näkemään viimein paikat omin silmin.

Lähdimme bussilla matkaan heinäkuuisena sunnuntai-aiheena neljän aikoihin ja Venäjän puolella olimme keskipäivän jälkeen. Pyhäjärvelle saavuttuamme pidimme ensin hartaushetken sodissa kuolleiden pyhäjärveläisten muistomerkillä.

Koska päivä oli helteinen, kävimme sen jälkeen pienellä porukalla virkistytymässä itse Pyhäjärven vedessä. Majoituimme kahden ensimmäisen yön ajan Käkisalmen keskustassa sijaitsevassa hotellissa Korelassa.

Maanantaina kuljimme aluksi Sortanlahden satamaan. Se oli kehittynyt vuodessa valtavasti, sillä vanhempieni mukaan paikalla oli viime vuonna vain kyltti, jossa kerrottiin hotellisuunnitelmista. Nyt viisikerroksiseen hotelliin asennettiin jo ikkunoita. Tien toiselle puolelle oli puolestaan noussut upouusi huoltoasema, jonka kaikissa hyllyissä ei ollut edes vielä tuotteita. Lisäksi tietä oli asfaltoitu.

Isoisäni isä **Pekka Immonen** osti oman talon vuonna 1939 Sortanlahden Rautakorvesta. Nelilapsinen perhe ehti asua tilalla vain puolisen vuotta ennen talvisodan syyttymistä.

Jatkosodan aikana palattiin Rautakorpeen, missä koti oli purettu, mutta muut rakennukset pystyssä. Pommitusten alkaessa kesällä 1944 jouduttiin lähtemään toisen kerran. Ensin asuttiin Keski-Suomessa Uuraisilla, mistä Immoset muuttivat Ikaalisiin 1947. Isoisäni kuoli minun ollessa neljävuotias, joten minulla ei ole hänestä juuri muistikuvia.

Nykyään talo toimii eläkkeellä oleva pietarilaispariskunnan kesäasuntona. Vanhempani ja tätini kävivät talossa jo viime vuonna, kun Pyhäjärvi-juhlat järjestettiin Kannaksella. He olivat tuolloin saaneet pariskunnalta puhelinnumeron, johon minä soitin nyt ennen meidän matkaamme. Opiskelen Tampereen yliopistossa venäjän kieltä, joten pystyin kertomaan tulostamme puhelimeen vastanneelle **Tamara**-rouvalle. Hän ilahtui kuulemastaan ja kertoi olevansa paikalla, kun saavumme.

Tamara on miehensä kanssa pitänyt taloa hyvässä kunnossa. Nyt paikalla oli kolme rakentajaa, jotka valmistivat ulkorakennusta. Pihalle on rakennettu myös uusi saunarakennus,

Isoisäni entisen kotitalon pihasta meille kaivettiin mukaan syysleimu-perenna.

mutta vanhaakaan ei ole purettu, vaan sitä oli kunnostettu uudella ikkunalla ja ovela.

Tamara esitteli meille pihaa, joka on yhtä suurta puutarhaa. Sitten hän tarjoi meille sisällä kesäkurpitsatäytteisiä lettuja ja teetä. Ennen lähtöämme Tamara antoi meille vielä puutarhan antimia kotiin viemisiksi. Hyvästelimme ta-

lon väen ja jatkoimme kilometrin päähän raikkaaseen Laatokkaan uimaan.

Paluumatkalla yövyimme Viipurissa, mistä äitini äiti oli kotoisin. Kävelimme keskustassa katsomaan taloa, jossa hän asui aikoinaan. Nelikerroksinen talo oli surullinen näky: siellä on ollut tulipalo joitakin vuosia sitten, ja nyt ikkunoita ja

ovia peittävät metallilevyt ja laudat. Söimme päivällistä Espilä-ravintolassa, jossa isoäitini isällä oli aikoinaan ollut kantapöytä. Siellä meitä palveli sujuvasti suomeksi Helsingissä opiskeleva **Igor**.

Matka oli kaiken kaikkiaan onnistunut, mistä suuri kiitos kuuluu sen järjestäjille. Moni asia

rajan takana on paremmassa kunnossa kuin olin etukäteen ajatellut.

Hienointa oli kuitenkin se, kuinka lämpimästi meidät otettiin vastaan Rautakorvessa. Olen kiitollinen, että sukuni asuttama talo on edelleen pystyssä ja että me olemme tervetulleita sinne.

AARO IMMONEN

Ylläppään Haapasaarien sukuseuran väki Saarenmaan matkalla

Haapasaaren sukuseuralta on viime vuosina ollut tapana tehdä matka kahden vuoden välein ja välivuotena on pidetty vuosikokous, jossa päätetään sitten seuraavasta matkakohdeesta.

Tänä vuonna matka suuntautui Saarenmaalle ja Tallinaan 2.-5.8.2018.

Ohjelmaan oli merkitty lähtö klo 04:00 Porista, mutta monet matkat kanssamme tehnyt luotettava kuljettajamme **Kari Ketola** oli joutunut lähtemään ajamaan Isojoelta jo aikaisin kahden aikaan aamuyöstä. Kun olimme lähteneet Porista ja ajaneet tunnin verran (klo 5), kuului bussista outo ääni ja Kari totesi autosta puhjennut renkaan. Ajoimme sivukadulle, kun valtatien varressa olisi ollut liian vaarallista vaihtaa vararengasta.

Tämän jälkeen kaikki oli joko hyvää sattumaa, meille annettiin ihme tai sitten

kaikki oli silkkaa johdatus. Kukin lukija saa itse tehdä päätelmän, mistä vaihtoehdosta tässä oli kyse.

Sivukatua pitkin ”sattu tulemaan” rekka ja kuljettajamme pysäytti sen ja kysyi neuvoa. Rekan kuljettaja kertoi, että hänen appiukollaan oli raskaankaluston korjaamo kilometrin päässä ja hänellä on avain korjaamolle. Ajoimme sinne ja rengas oli vaihdettu 20 minuutissa. Oliko kaikki siis sattumaa kello viisi aamulla Huittisissa? Kuljettajamme kyllä totesi, että tämä oli johdatusta.

Laivalle ehdimme ilman lisäkommelluksia ja menen tullen Suomenlahden ylitys oli nautittava kokemus. Bussilla sitten ajo Virtsun satamaan, josta seitsemän kilometrin lauttamatka Muhun saarelle. Sieltä ajoimme maakannasta myöten Saarenmaalle ja Kuussaaren kaupunkiin.

Seuraavana päivänä lähdimme tutustumaan pai-

Matkalla parasta oli yhdessäolo ja rentoutuminen toistemme seurassa.

Kukot retkeilivät Bengtskäriin

Kemiönsaari saaristomaisemineen oli parhaassa kesäterässään, kun Kukkojen sukuseura hetkeksi asetui taloksi Lomakoti Lappnäsiin. Lauantaina 11. elokuuta siellä pidettiin sukukokous ja sunnuntaina lähdettiin risteilylle Rosalan viikinkikeskukseen ja Bengtskärin majakalle.

Meriretki alkoi sunnuntaina Kasnäsin satamasta. Rosalan viikinkikeskuksessa kohokohta oli saaristolaislounas viikinkipäällikön hallissa. Hämärä valaistus, tervan tuoksu sekä taljat seinillä ja kalusteissa välittivät alkuperäistä viikinkiajan tunnelmaa. Viikinkikeskukseen varatulla ajalla kukin sai tutustua nähtävyyksiin omaa tahtiaan, samoin Bengtskäriin majakkaan ja sen historiaan esittelyn jälkeen.

Pääsy Bengtskäriin asti oli ensin epävarmaa, sillä tuuli ja sen myötä aallokko oli melkoinen. Tummat sadepilvetkin uhkasivat. Koko päivän aikana satoi kuitenkin vain muutamia pisaroita. Loppumatkalla Bengtskäriin mentäessä Minandra-tilus halkoi arviolta 10 metriä sekunnissa puhaltaneen tuulen aallokkoa, mutta matka taittui turvallisesti.

Ja mikä parasta, tarinointiin oli sopivasti aikaa vielä paluumatkallakin Kasnäsiin, ja tutuiksi tulitiin. Jälleen kerran huomattiin, että aina on hauskaa, kun Kukot ovat matkan päällä ja tapaavat!

Vpl. Pyhäjärvelle ensi kesänä?

Sukukokous käytiin lauantaina porilaisen **Pauli Karmalan** puheenjohtajana.

Sukuseuran hallituksen erovuoroiset jäsenet **Jari Kukko** Lempäälästä ja **Anse Kämäräinen** Hyvinkäältä valittiin jatkamaan seuraavan kolmivuotiskauden 2019-2021. Jari Kukko toimii seuran varapuheenjohtajana, puheenjohtajana on **Heikki Honkala** Turusta, esimiehenä **Pekka Kukko** Kankaanpään Niinisalosta.

Sukuseuran viime matkoja Vpl. Pyhäjärvelle luotsannut Jari Kukko kertoi kokoukselle, että hän alkaa jälleen valmistella matkaa, jos lähtijöitä on riittävästi. Kokouksen koeäänestyksessä tusinan verran 19:stä nosti käteensä merkiksi matkalle osallistumisesta. Talvella tarkentuu, toteutuuko matka vai ei. Lähtijöitä pitää olla tiedossa 15.

Vpl. Pyhäjärvi-matkan ajankohta on 7.-10.6.2019. Jari Kukolle voi laittaa ajatuksia matkasta, s-posti: jari.kukko(at)kolumbus.fi.

Kokouksen päätteeksi Heikki Honkala esitteli dna-tutkimusta sukututkimustyössä ja Pauli Karmala kertoi kokemuksistaan näistä tutkimuksista. Aihe todettiin kiinnostavaksi ja tulevaisuuden tavaksi jatkaa aiempaa sukututkimusta. Toisaalta asia on uusi ja vaatii

Saaristolaislounas viikinkipäällikön hallissa Rosalassa nautittiin viikinkiajan tunnelmissa. Vasemmalla Tuula Kukko, Pekka Kukko, Margit Kukko, Helena Kämäräinen, Annamari Mäkelä-Saares ja Anja Harju. Kuva: Saara Vaherjoki-Honkala.

Inari ja Bencku Kukko-Bengtskärin komealla majakalla.

Bengtskäriin tutustuttiin pienissä ryhmissä. Neuvonpidossa Inari ja Benjamin Kukko sekä Helvi ja Tuula Kukko. Kuva: Heikki Honkala.

kallisen oppaan johdolla Pangan rantatörmään, Anglan tuulimyllymuseoon, Karjan ja Valjalan ajanpatinoimiin keskiaikaisiin kirkkoihin, Valjalan raunioituneeseen maalinnoitukseen, Kaalin kraatteriin, saksalaisen hautausmaahan ja Kurressaaren piispanlinnaan.

Illalla ruokailimme ravintola Veskissä, jossa ruoka oli erinomaista ravintolan nimestä huolimatta. Veski tarkoittaa eestin kielellä myllyä.

Yöllä saimme hotellin ikkunasta vielä ihailla yösuunnistajia lamppuineen. Suunnistajia juoksenteli hotellin edustalla vielä aamullakin eli eivät kai olleet yön pimeydessä löytäneet ihan kaikkia rasteja.

Me taas lähdimme aamupalan jälkeen kohti Tallinnaa samaa reittiä kuin tullessa, mutta tietysti toisin päin. Ennen kuin kirjautuimme hotelliin, pysähdyimme Nömmen maalaistorilla Tallinnassa. Paikka voi todella suositella käyntikohteeksi. Sieltä sai mm. ostaa maankuuluja Peipsin sipuleita, joita allekirjoittanutkin osti pari kiloa. Torilla oli juusto- ja suklaapuoti sekä myynnis-

sä kaikkia mahdollisia; vihanneksia, marjoja, hedelmiä ja hunajaa. Tiedä sitten mitä mieltä miespuoliset matkustajat olivat ko. pysäyksestä.

Illalla varasimme pöydän Tallinnan raatihuoneentorin varrelta ravintolasta "Liusun juures". Hyvää ruokaa ja nopea palvelu. Voimme suositella.

Tallinnassa sai sinä iltana myös seurata kansainvälistä teräsmieskisaa ja katsella, kun triathlonistit tulivat uupuneina tai vähemmän uupuneina maaliin.

Aamulla viimeiset shoppailut Sadamarketissa ja sitten lähdettiin kotimatkalle. Ikävä vain, että täytyi taas kerran erota rakkaista sukulaisista ja muista matkalla olleista. Matka oli ollut todella mahtava ja parasta olivat ihanat matkakumppanit.

Ensi vuoden sukukokoukseen sitten vaan ehdotusten kanssa, mihin mentäisiin parin vuoden päästä.

Siunausta kaikkien syksyn toivoo

MARJA-LEENA
TUOMISAARI

Haapasaaren sukuseuran "luokkakuva" Valjalan maalinnoitukselta.

PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖN KOTISIVUT
www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

OSALLISTU MYÖS YHTEISEN PITÄJÄLEHTEMME TEKOON!
Laita tarjolle kuvia ja kirjoituksia. Toimituksella on oikeus muokata aineistoa.

Kyläkierros, osa III b

Salitsanrannan kylä

Salitsanrannan kylän 1610-luvun asukkaina olivat mm. Heikki Inkinen ja Hans Kärpänen, joiden suku on paikalla vielä vuonna 1651, mutta ei enää vuonna 1683.

Muista asukkaista Olli Äijö, Olli Hatakkaa, Martti Lemmettiä, Olli Hanikkaa ja Heikki Rautiaista ei kirjata Salitsanrantaan enää v. 1631. Ainoa kylässä pitkään asunut oli Hans Talonpoika, jota sukua oli vielä evakkoon lähtiessä.

Vuonna 1631 olivat paikalle tulleet toiseksi vanhin säilynyt suku, Paajaset sekä Pahniat. Näihin aikoihin kylään muuttivat myös Sven Patrakka (1631), Martti Ahvonen (1637), Mikko Mälkiä (1642), Esko Raatikainen (1645), Olli Sairanen (1645) sekä Olli Virolainen (1651), joita ei enää vuonna 1683 ollut Salitsanrannassa.

Vuonna 1693 tilallisia olivat Jöran Talonpoika, kaksi Paajasta, neljä Pahniata sekä uudet tulokkaat Bertil Lappalainen, Caupi Vuohelainen, Sigfrid ja Johan Rantalainen, Sigfrid ja Jöran Risupää, Lars Hattu, Luukas Muli (nämde-man), Matti Kuoppa, Jöran Rouhiainen. Populeina olivat Tuomas Hiiri, Johan Niukkanen, Johan Talonpoika, Elias Ravakko, Jöran Kiurulainen ja Petter Savolainen.

Vuonna 1712 Salitsanrantaan luettelointiin vain neljä tilaa:

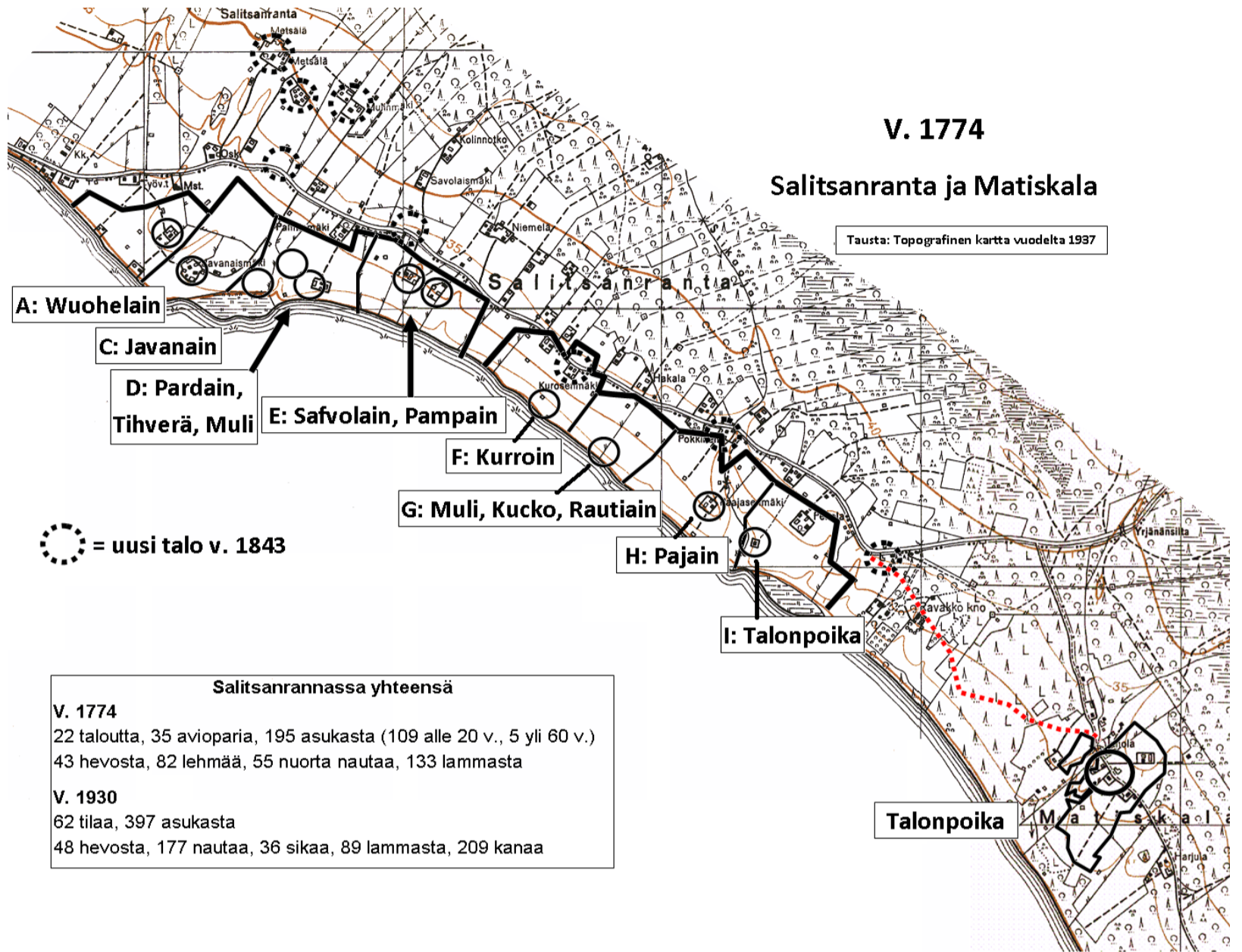
- luterilainen Lavrij Javinov 30 (Tontti) vaimo Karina Martieva 30, poika Tomas 15, hänellä myös veljenpoika Lavrij Geikiev 20, hänellä vaimo Liza Javinova 20.

- leski Pirja Eikava, Geika Naskilin (Naskali) vaimo, 70 (Naskali) ei lapsia.

- luterilainen Jugan Mattiev 40 (Partanen), vaimo Karina Geikova 30, poika Adam 3.

- leski Varba Mattieva, Kardis Mattievin vaimo, 70 (Paajanen), hänellä kaksi poikaa Mattij 40, hänellä vaimo Koiza Mondueva 40, poika Sibrei 34.

Tilojen rakennuksia puolitoista desjatiinaa, viljelyksessä keskinkertaista maata 22 desjatiinaa, kesannolla 26 desjatiinaa ja kasvavaa metsää 93 desjatiinaa, mutta hyvää maata lisäksi 74 3/4 tsetverttiä pellossa ja kaksi muuta vuoroviljelyssä. Heinäniittyissä peltojen takana ja puskissa 4 desjatiinaa. Tämän kylän lähistölle on mahdollista asuttaa 25 talonpojan tilaa.

Vuonna 1727 olivat Jakob Heikin Vuohelainen ja populi Matti Naskali, Lars Tontti (poistui 1735), Johan Partanen, Mikko Muli, kolme Paajasta, Matti Rautiainen, Matti Talonpoika ja populi Jöran Anttonen. Pahnian, Hiiren ja Hatun tilat olivat autiona. Kyläläiset kylvivät peltoon 21 tynnyrillistä ja kaskeen vain tynnyrillisen.

Vuonna 1780 vanhoja asukkaita olivat Vuohelaiset, Partaset, Muli, Paajaset ja Matti Talonpoika. Uusia olivat Kuroset (tuli 1732), Javanaiset (1736), Pampaiset (1747), Tihveräiset (1753), Rautiaiset (1755), Petter Savolainen (1765), ja Mikko Kaasalainen (1779). Heikki Lemmetty oli Mulin yhtiömiehenä vuodet 1745 – 1765.

Matiskalan kylä

Kylä on erillisenä kylänä veroluettelossa vuodesta 1640 alkaen ja tila on Stefan Talonpojalla. Tila säilyi yhtäjaksoisesti Talonpoikasuvulla 1880-luvulle asti, jolloin kylään tulee uudisasutusta.

Vuoden 1712 veroluettelossa mainitaan yksi tila:
- luterilainen Jakka Tagvaley 40 (Talonpoika), hä-

nellä vaimo Pirjata Biljuiva, 30. Hänellä poika Jugan 1 ja veli Gan 30. Hänellä vaimo Liza Mattieva, 30. Hänellä poika Gan, 3, ja naimaton tytär Anna 1/2.

Tilan rakennukset ja puutarhat puoli desjatiinaa, viljelyksessä huonoa maata 7 desjatiinaa, kesannolla 5 desjatiinaa, kaskea 212,5 desjatiinaa, kaikkiaan 224,5 desjatiinaa, mutta hyvää maata lisäksi 99 1/3 tsetverttiä ja kaksi muuta vuoroviljelyssä. Heinäniittyjä ja Matiskila-joen (puron) vartta ja pellontakaista aluetta kaksi desjatiinaa, viljelemätöntä metsää 299 desjatiinaa. Tämän kylän lähistölle on mahdollista asuttaa 24 talonpojan tilaa.

Vuonna 1727 kylässä kylvettiin peltoon 2 tynnyrillistä ja kaskeen puoli tynnyrillistä.

Haapaniemen kylä

Kylän ensimmäisenä verotettavana asukkaana mainitaan vuonna 1631 Christer Pusa. Kylän toista tilaa, Äijöjä ei mainita vuonna 1651, mutta 1683 Martti Äijö on paikalla.

Vuoden 1712 veroluettelossa Haapaniemen kylän

mainitaan liittyvän johonkin myllykylään [*deremja Melnitsakolotovkaderevnja Gabonemjanaozere Pjugijari*], arvelen viitattavan Yläjärven myllyyn. Kylässä oli kaksi tilaa:

- leski Marja Galvarova 60. (Pusa) Hänellä kolme poikaa Jurei 35, Hrista 30, Mattij 20, Juganin poikia. Jureilla vaimo Marja Ingieva 40. Hänellä naimaton tytär Liza, 5, ja naimaton sisar Anna 20.

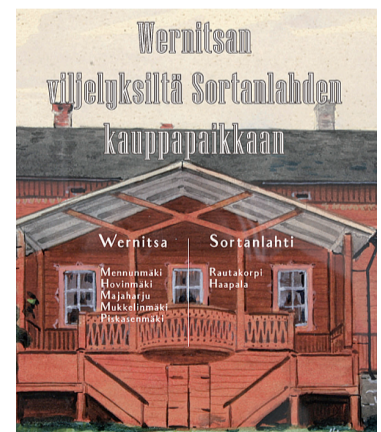
- Jurja Simov 50 (Äijö), vaimo Marja Geikieva 40 tytär Anna, 5. Hänellä myös kaksi veljeä: Mikka 25 ja Sima 15 ja naimaton tytär Liza 18.

Tilojen rakennukset ja puutarhat desjatiina, viljelyksessä huonoa maata 5 desjatiinaa, kesannolla 3 desjatiinaa, kaskea 150 desjatiinaa desjatiinaa pashni perelogu 3 zhe shtjany lesu pashneinnogo 150 desjatiinaa. Kaikkiaan 158 desjatiinaa, mutta hyvää maata 69 1/3 tsetverttiä peltoa ja kaksi muuta vuoroviljelyssä. Tähän kylään on mahdollista asuttaa 15 talonpojan tilaa.

Vuonna 1727 Pusat ja Äijöt kylvivät yhteensä peltoon 4 tynnyrillistä ja kas-

keen tynnyrillinen. Vuonna 1780 paikalla on Pusien ja Äijöjen lisäksi Abram Pennanen, joka tuli Äijön yhtiömieheksi vuonna 1755.

ESKO SIMONEN

WERNITSAN VILJELYKSILTÄ SORTANLAHDEN KAUPPAPAIKKAAN

Kyläkirja kertoo Vpl. Pyhjärven Wernitsan, Sortanlahden, Haapalan ja Rautakorven kylähistoriaa. Tarinoiden tukena selkeät karttalehdet.

Hinta 40 euroa + postitus ja pakkaus.

Kirjan toimittanut Ikaalisten Karjalaseura
Yhteystiedot, puh. 040 734 28 65 /
sähköposti, lea.jokinen@ippnet.fi

”Mei papi uus radio”

Käppi oli joutunut Pappilan hevostmieheksi kylälukujen ajaksi. Hän piti työnantajastaan kovasti. Jos pappi ei ollut kuulemassa, hän nimitti häntä aina ”mei papiks”, ja rouvaa ”mei papi rouvaks”.

Näin haasteli Käppi keran pappilan uudesta radiosta pitäjän tuvassa, kuulijakuntana Kahvenitsan ja Alakylän poikia muuttamia ja Pyhäkylän nuoria miehiä melkoinen joukko:

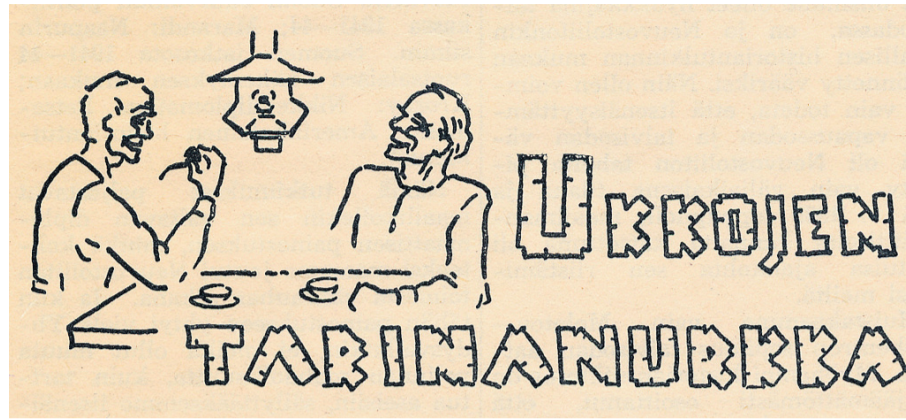
Myökötti mei papi kans lähöllää kylä lukuloi pitämeä Yläjärvel. Mie mäni kyökkii, pappi ei olt koton, liek olt puojil tai postill.

Rouva ol kyökis, myö tarinoiti vähä aikaa, siit heä työns sali ovet auk ja sano miul: ”Tuleha Käppi katsomaa, mei ukko ost radion”.

Mie lamppasi rouva jälest sallii ja katseli sitä ihme vehettä iest sekä takant ja mittasi voaksallai, ja sanoi hänel: ”Minkälaiast täs lie sisusvärk ku teä kuuluu soija, laulaa ja haastaa, mut itse teä louta ei uo yhtää suurem ku miu leipäkoappii, teävoa on hyväst lakattu, mut miu leipäkoappii on tervattu.”

Rouva kysy: ”Eiks Käpi leipäkoappi ole teän suuremp?”

Mie sano: ”Ei se uo

yhteä teän suuremp ja välist näytteä seki tyhjeä. Mut sillo mie laita emäntäi sukulaisihie luoks, sil on varakkaita sukulaisii, nii pienet asiat mie itse poan leikkiks”.

Siit rouva veäns yhtä napukkoa, sielt rupes kuulumaan nii ihme kipereä polkkaa, liek heä olt ihaVesterise Vili haitariise takan.

Mie ku oli itse jo nuoren viijuoni soittaja ja kova tantt-simoa, ni miul alko väkise siin polka tahis polvet ja housu takamukset nytkähellä, ja oli just sanomaisilloa mei papi rouval, jot lyyvää matot kassaa ja panna pikkuse polkaks, mut en kerent ku soitto loppu.

Hiuka aikaa se kone huris, sii trupes kuulumaan, kunuore paimentyö laulu.

Mie kysyi rouvalt, kuka, täs laulaa, ku mie en saant

selvää yhestäkkää sanast. Heä sano jot se ol jokkuu ulkolainen koloratuuri-laulajatar. Mie sano siihe jot ei näitä tälläsi koloratuuri tyttölöi Suomen uokkaa, minkä kurkus on näi ihmeelliset äänivärkit.

Sen jälkie käi kuulumaan viulu soitto ja sitä rupes myötällemme kantele soittajat se ol valssii ja se ol nii ihmielist nii ko nuor naine ois alkant työntää kätettä miu rintaluihei al ja silitellä miu paljasta syväntäi.

Mie kuunteli aikai ja sano, jot nyt on jossai pukil ihmie hyvät soittajat. Heävaa nyökäytti miul, peäteä.

Loppuhasekkiisii ja mie sano rouval, miemelkeitijenkä ketkä nyt soititti. Heä kysy, ketkä? Mie sano: ”Sipeljus soitto viuluu, ja Topeljus kannelta!”

Niihä se kohta ilmoitti sielt radiostaki, mut kantele soittaja ei olt Topeljus. Se tais olla Puki Simo.

Rouva nous sohvastaa ylös ja hyvätuulise hymyileväst keäntyy ikkunaa päi ja katsel puutarha huurtessii puit ja miitti.

Sit heä keäntyy minnuu päi ja kysy: ”OnksKäppinäht millo Sipeliusta?”

Mie sano jot uoha mienäht.

Sipeljus ol nuoren yloppilaan ollessaa soittamashäis Kiimajärve hovis, ku hovihera Saren naitti sitä Sikne-nimistä tytärteä, mist tul se vorsmestari Gorsteti rouva, mitkä assuit pitkeä siin Alakyläs, mie oli niis kaks päiväs häis kuokkimas. Toisen heäpäivän ku ne herrat joivat ja mekas-tiit, ni Sipeljussi viulust kat-

kes se kaikkei tärkei vinttikiel. Mie annoi hänel uuve vinttikiele, minkä mie oli edellisel viikol punont mustalais Tamara hiuksista.

No siit tul mei pappi kottii ja siihe sallii, anto rouval ostokset. Heä ei kehant sitä radioo kuunnella yhtea ja sano miul: ”Ajaka Käppi hevone tähä rapu ettie, nostetaan kirko kirjat rekkie ja läheteä katsomaa, mitte ne Yläjärvoist ossuvat lukkii.”

Happosen Ville kysyi Käpiltä, miten hän sai viulun kieliksi niitä mustalais-Tamaran hiuksia? Ja Käppi selitti, mutta se on niin romanttinen juttu, että se vaatii kokonaan toisen luvun.

ONNI, JUHANA
ÄIJÖN POIKA

Poimittu
Vpl Pyhäjärvi-lehdestä
nro 9/1963

MAURI HAUHIA

Tiesitkö tämän Pyhäjärven vaakunasta?

Vaakunan kuvio on otettu Pyhäjärven kirkkoaholle 1936 pystytetystä lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin huipulla olevasta lyhdystä, jonka yläpuolella oli Karjalan vaakunakuvio. Idea on rovasti **Kaarle Viikan** ja heraldisessa muotoilussa avusti heraldikko, graafikko **Kaj Kajander**, 1989.

Vaakunan selitys: Punaisessa kentässä kultainen lipuke, jossa musta, kulmikas tylppäkärkinen ankkuriristi; ristin alin sakara muita pitempi. Lipukkeen yläpuolella kaksi irtonaista, toisiaan vastaan iskevää käsivartta, joista oikea pitelee miekkaa, vasen käyrää sabelia; kaikki hopeaa.

Tilaisuus tutustua eduskuntataloon

Tule tutustumaan uudistuneeseen eduskuntataloon 18. lokakuuta.

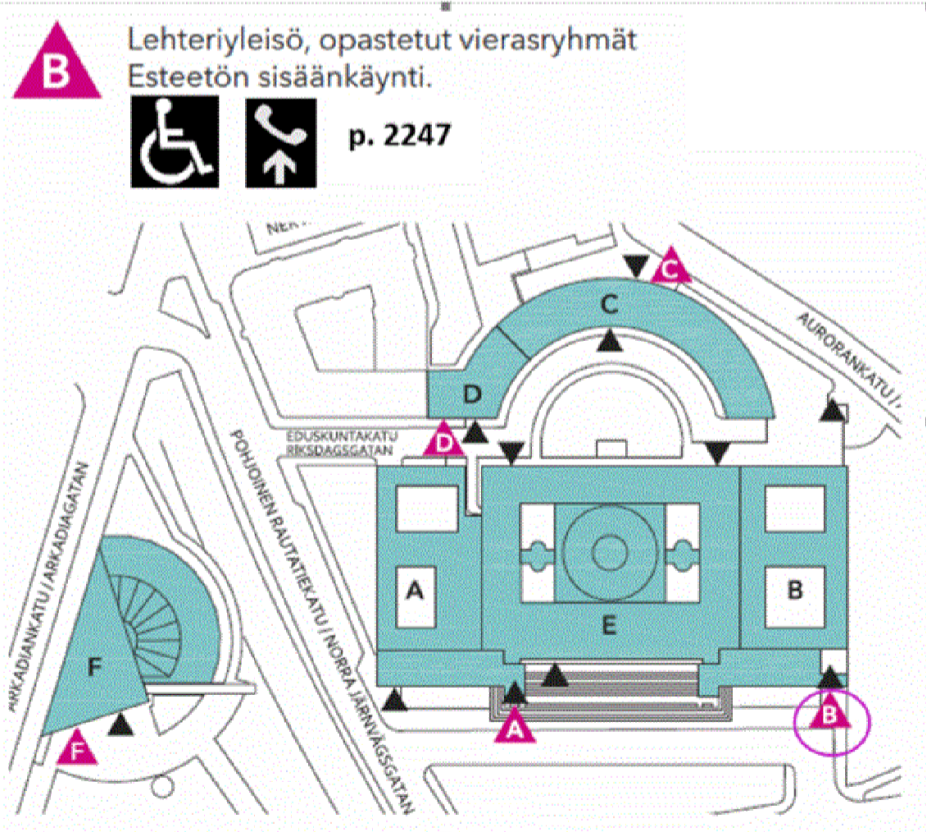
Kansanedustaja **Antti Kaikkonen** on kutsunut Vpl.Pyhäjärvi-seura ry:n jäseniä vierailulle eduskuntataloon Helsingissä. Vierailupäivä on torstai 18.10. klo 14.30 alkaen. Siihen sisältyy kiertokävely uudistuneessa talossa, täysistunnon seuraaminen sekä virvoketarjoilu. Vierailu on maksuton.

Ennakoilmoittautuminen on ehdottoman välttämätön. Etusijalla ovat seuran jäsenet ja varalle otetaan perheenjäseniä / ystäviä. Ryhmän koko saa olla enintään 25 henkilöä. Kokooneminen on klo 14.15 eduskuntalon suurten portaiden oikealla puolella (ovi B).

HUOM: mikäli peruutat osallistumisesi 10.10. mennessä, niin tilalesi ei sen jälkeen voida ottaa toista henkilöä.

Ilmoittaudu torstaihin 4.10.18 mennessä Eeva-Liisa Miikkolalle. Puh. 050 3417411 tai email: eevamiikkola@gmail.com

RIITTA HIRVONEN
p. 0504147359

Taubilan kartano

- lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan

Historiallista lukemista itselle tai hyvä lahjavinkki:

Hanki lahjaksi uutuuskirja sukulaisille ja ystäville!
Taubilan kartano - Lahjoitusmaakaudesta Fazerin aikaan, 176 sivua n. 150 valokuvaa koko B5, hinta vain 30 euroa.

Kaunista Vpl Pyhäjärveä, osat I ja II yhteensä 736 sivua. Koko A4. Hinta vain 95 euroa.

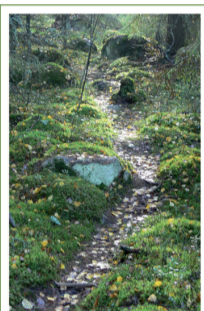
Suvannon seutu 1917-1921 elämää ja ihmiskohtaloita 335 sivua. Koko B5, hinta vain 40 euroa.

Hintoihin lisätään toimituskulut.
Lisätietoja ja tilaukset: taubila@pp.inet.fi tai 040 021 3369

seija.jokinen@netti.fi tai 040 835 5820
Noudettavissa myös hallituksen jäseniltä ilman lähetyksuluja.

Sekä <http://vpl-pyhajarvi.fi> kirjapuoti.
Vpl Pyhäkylä-Seura.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adressit

Adressit:
Karjalanneito, Pyhäjärven kirkon alttaritaulu, Kullerot, Valoisa polku ja Iiris. Adressi sisältää kaksi tai useampia sisälehtivaihtoehtoja, joista voi valita sopivimman ja poistaa ylimääräiset. Hinta 12 euroa kappale + postituskulut.

Tilaukset:
Pirjo Kiiala,
puh. 044 281 5047
tai pirjo.kiiala@gmail.com.

Muistojen järvi -DVD:stä on otettu toinen lisäpainos. DVD julkaistiin v. 2007. Uuteen painokseen v. 2011 lisättiin Kaarina Pärssisen kirjoittama esite. Levyä voi ostaa seuran tilaisuuksissa tai tilata Kaisa-Liisa Korhonselta. Hinta on 20e / kpl.

Vpl. Pyhäjärvi -tuotteita edullisesti lahjaksi ja omaan käyttöön

Hanki nyt **vaakunapaita**, jota saatavana jälleen kaikissa pohjaväreissä valkoinen, helmenharmaa ja musta. Tuote, juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita, sopii esim. lahjaksi ja asukseksi tuleville kotiseutumatkaille, vaikka koko ryhmälle. Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy valkoisissa ja mustissa sekä V- että pyöreällä kaula-aukolla, mutta helmenharmaissa vain pyöreäaukkoisena. Koot S, M, L, XL hinta 15 e/kpl ja isommat koot XXL ja XXXL 20 e/kpl. Mustia V-aukkoisia vain muutama iso koko jäljellä.

Dokumenttielokuva Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, mukana liuskan seloste elokuvasta, DVD:n hinta 20 e/kpl.

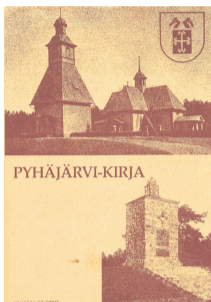
Seuran uusi 60-vuotishistoriikki (2017) saatavana hintaan 20 eur/kpl, 50-vuotishistoriikki 5 euroa, yht. 25 euroa.

Postitettaessa lähetysiin lisätään postituskulut. Tilaukset ja tiedustelut toistaiseksi ainoastaan Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisa.korhonen@kolumbus.fi

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiöltä tuotteita itselle tai lahjaksi:

Pyhäjärvi-kirja
350 s. Reino O. Kukko –
Kaarle Viika, 1989.
Historiaa sanoin ja kuvin,
sekä murrenasto
selityksineen.
Hinta 25 euroa.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 70-vuotisjuhla kotiseudulla kuvattu DVD-tallenne
Kesto noin 1,5 tuntia.
Hinta 20 euroa

Suvannon seutu 1917-1921, elämää ja ihmiskohtaloita
336 s.
Suvannon seudun paikallishistorian työryhmä, 2015.
Hinta 40 euroa.

Vpl. Pyhäjärvi-pöytästandaari
Suunnittelu Kaarle Viika,
1963. Hinta 42 euroa.

Vpl. Pyhäjärvi isännänviiri.
Suunnittelu Kaarle Viika
1992. Kolme kokoa:
45 x 300 cm, 6-7 m:n
tankoon. Hinta 80 euroa
45 x 400 cm, 8-9 m:n
tankoon. Hinta 90 euroa
55 x 400 cm, 10 m ja sitä
korkeampaan tankoon.
Hinta 95 euroa.

Hintoihin lisätään postituskulut.

Tilaukset ja lisätiedot
Pirjo Kiiala,
puh. 044 281 5047 tai
[pirjo.kiiala\(at\)gmail.com](mailto:pirjo.kiiala(at)gmail.com).

PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖN KOTISIVUT

löytyvät osoitteesta:
[www.karjalanliitto.fi/
vplpyhajarvisaatio](http://www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio)

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun VPL Pyhäjärvikerhon
lokakuun tarinatuokio on maanantaina 1.10.2018 klo 13.00 Koulukatu 12, Tampere. Tervetuloa!

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon lokakuun kokous pidetään torstaina 4.10.2018 klo 13 alkaen Ravintola Wanhassa Herrassa, Laaksokatu 17 Lahti. Tervetuloa!

Karjalainen kirkkopyhä Tampereella Hervannan kirkossa su 7.10. klo 11. Lisätietoja Hervannan Karjala-seuran kerhomestari, p. 040 833 9002.

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n vierailu eduskuntataloon Helsingissä to 18.10. klo 14.30 alkaen. Kts. puffi ja ilmoittautumisohjeet toisaalla lehdessä.

Sääntömääräinen syyskokous pidetään su 25.11. klo 14 Sortavala-salissa Karjalatalolla Helsingissä. Jäsenkirje lähetetään lokakuun loppupuolella. Tervetuloa mukaan!

Vanhoja Vpl. Pyhäjärvi-lehtiä voit katsella netistä kotisivuiltamme. Nyt sivuilla myös 2017 lehdet.

TILAA OMA
PYHÄJÄRVI-LEHTI
tai LÄHEISELLE LAHJAKSI.
Hinta vain 35 euroa vuosikerta,
lehti ilmestyy joka kuukausi!

Tuleeko lehtesi oikealla osoitteella?
Ilmoita muutos toimitukseen tai verkkosivujemme lomakkeella.
HUOM! Osoite ei vaihdu
vain postiin ilmoittamalla.

Ota yhteys toimitukseen tai ilmoita tiedot nettisivujemme lomakkeella.

Seuraava Pyhäjärvi-lehti
ilmestyy lokakuussa 2018. Aineistot toimitukseen
viimeistään **pe 12.10.** mennessä, kiitos

vpl. Pyhäjärvi

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö sr
Kotisivut: [www.karjalanliitto.fi/
vplpyhajarvisaatio](http://www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio)

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Korpimetsontie 16
37570 Lempäälä
puh. 040 730 2622
[marjo.ristila-toikka@
kolumbus.fi](mailto:marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi)

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Toimitus, päätoimittaja
Korpimetsontie, Lempäälä
kts. yhteystiedot vierestä

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies
Kirsti Naskali
Miharintie 312
37200 Siuro
puh. 040 719 2692
kirsti.naskali@gmail.com

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Toimitusneuvosto:
Tarja Kopalainen, Pertti
Hakanen, Mauri Hauhia,
Kirsti Naskali, Esko Pu-
lakka, Markku Pärssinen ja
Marjo Ristilä-Toikka.

Toimituksella on oikeus
lyhentää ja muokata
lehteen lähetettyä aineistoa.

Painopaikka:
Botnia-Print Oy
Kokkola

Lehden vuosikerran tilaushinta 35 euroa
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 24%